

Розділ 2

СОЦІОКУЛЬТУРНІ УМОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОТОКІВ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ЗАГАЛЬНООСВІТНІМ НАВЧАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ

2.1. Види і джерела інформації в системі управління загальноосвітнім навчальним закладом

Одним із завдань дослідження є з'ясування джерел інформації, розкриття феномена «соціальна інформація», уточнення суті дефініції «управлінська інформація», визначення видів соціальної інформації, їх змісту та якісних характеристик у загальноосвітньому навчальному закладі, зокрема і колегіумі як одного із його типів.

Відповідно до мети і завдань дослідження у науковій розвідці з огляду на сучасне витлумачення поняття «інформація», яке ще не набуло чіткої концептуалізації, потребують вивчення, визначення та конкретизації види інформації соціального спрямування, що надходять або створюються у колегіумі. У попередньому параграфі нами підкреслено, що інформація властива всім видам і формам руху матерії, зокрема й соціальній її формі, що відображає розмаїття матеріального й духовного світу. Вона стала об'єктивною характеристикою не тільки живих, а й взагалі всіх матеріальних систем, у тому числі й об'єктів неживої природи та їх взаємодії на всіх рівнях організації матерії. Отже, багатий на різні форми відображення Всесвіт характеризується виявами різноманітних видів інформації.

У цьому контексті слід звернути увагу, що одним із фундаторів соціальної інформатики А. Д. Урсулом обґрунтовано погляд на варіативність видів соціальної інформації [55–59], який є важливим для визначення видів соціальної інформації в колегіумі, а саме: виходячи з принципу невичерпності матерії, можна заздалегідь передбачити, що видів інформації має бути невичерпна кількість, хоча на кожному етапі пізнання інформації виділятиметься лише обмежена, але щоразу дедалі більша кількість цих видів. Аналіз наукової літератури засвідчує, що дослідниками наведено багато характеристик різних видів соціальної інформації. Наприклад,

російський учений В. Г. Афанасьєв, розкриваючи суть управління суспільством, репрезентував терміни-характеристики соціальної інформації, що використовується в управлінні соціальними системами: прижиттєва, цінна, фіксована, нефіксована, вихідна, проміжна, універсальна, комплектна (повна), некомплектна, постійна, змінна, академічна, робоча, прогностична, планова, орієнтувальна, нормативна, директивно-нормативна, попереджувальна, горизонтальна, вертикальна, пряма, зворотна, контрольно-звітна, внутрішня, зовнішня, систематизована, несистематизована, надійна, первинна, достовірна, своєчасна, корисна, вторинна, підсумкова, результативна, основна, разова [7].

Тлумачення термінології або ж конкретних дефініцій є засобами нашого мислення й дають можливість аналізувати дійсність та вибудовувати її нові моделі, причини цього лежать також і в суті самого феномена соціальної інформації. На нашу думку, це є правомірним, оскільки дослідники по-різному бачать навколишній світ і об'єкти, процеси, явища у ньому. Саме цим можна пояснити відсутність єдиного бачення термінів-характеристик соціальної інформації та понятійного апарату в таких галузях наукового знання, як-от: соціальне управління, соціальна інформатика, внутрішньошкільне управління. До того ж кількість цих характеристик зростає залежно від того, як дослідники класифікують за видами соціальну інформацію та обґрунтовують авторський понятійно-категоріальний апарат у процесі викладу теоретичних і практичних положень.

Проблеми природи матеріального світу й відображення його у свідомості особистості знайшли своє відтворення у хронологічному порядку генезису [1, с. 184–185; 26; 35; 36, с. 30] і взаємозв'язку видів інформації – фізичної, біологічної та соціальної, що характеризують якісну своєрідність процесів відображення на різних рівнях організації матерії. Фізична інформація властива процесам відображення в неживій природі (елементи, речовини, неорганічні структури, планетні й зоряні системи). У живій і неживій природі виникає природна естетична інформація через сполучення кольору, світла й тіней, звуків і пахощів та мистецька, що характеризує результати творчої діяльності людей як її різновид. Біологічна інформація циркулює в живій природі й формує її структури.

Соціальна інформація створюється, використовується й накопичується в процесі управління суспільством як соціальною системою і, зокрема, у колегіумі – як її різновиду. Це пояснюється тим, що людина, яка її створює, формує, використовує і трансформує у процесі діяльності, – істота соціальна за своєю суттю й така, що обов'язково належить до того чи іншого класу, нації, соціальної верстви, організації, колективу, суспільства.

У контексті зазначеного слід відмітити, що вченим О. М. Леонтьєвим обґрунтовано пріоритетність саме соціальної діяльності порівняно з її іншими видами, а філософами зроблено висновок, який лишається незаперечним незалежно від теоретичних побудов та ідеологічних домінант суспільного розвитку про «...цілісність суспільства як соціальної системи, що функціонує завдяки виробництву й постає як живий організм з усіма

особливостями економічних, соціально-політичних, ідеологічних, культурних, побутових, сімейних та інших соціальних відносин, які безпосередньо характеризують життєдіяльність людей. У центрі суспільства – людина, яка є суб'єктом і головною діючою його особою, без якої воно не існує» [3, с. 109–110].

Наведені вище висновки дозволяють стверджувати, що в суспільстві та властивих йому сферах: «...праця і побут, суспільне життя й культура, поведінка (стиль життя) людей та їхні духовні цінності» [3, с. 109], – зокрема й у колегіумі, циркулює переважно соціальна інформація. Різновидом її є семантична інформація, що створюється в людському суспільстві в ході або в результаті наукової, виробничої чи суспільно-політичної, освітньої діяльності людей і є результатом пізнання законів, закономірностей, природи, суспільства та мислення. Семантична інформація є первинною, а в результаті її аналітико-синтетичного опрацювання – вторинною. Поділ інформації на естетичну і семантичну, а також на первинну та вторинну є умовним, і залежно від ситуації знаходить прояв той чи інший її аспект.

На підставі зазначеного вище доцільним є розгляд феномена «соціальної інформації» як одного з базових, загальнонаукових понять таких наук як соціальна та правова інформатика, менеджмент, що має ключову роль та функції в управлінні ЗНЗ. Російський учений-соціолог В. Г. Афанасьєв визначає соціальну інформацію як «знання, повідомлення, відомості про соціальну систему, а також про системи природи тією мірою, якою їх використовує суспільство» [6, с. 238]. Однак він зауважує, що «інформація» – це знання, але не всі, якими володіє людство, а лише та їх частина, що використовується для орієнтування, для активної дії, для управління...» [6, с. 238]. Таке трактування поняття є занадто загальним тому, що тільки вказується на мету її використання і не дає чіткого уявлення про сутність суспільства, його структуру, взаємозв'язки та взаємозалежності між явищами, об'єктами та суб'єктами в системі «інформація – людина – суспільство», роль людини у створенні соціальної інформації та її використанні в процесі діяльності.

За Н. Вінером, «соціальна інформація – це визначення змісту, одержаного із зовнішнього світу в процесі нашого пристосування й наших почуттів до нього» [12, с. 31]. Інші вчені дають таке визначення: «Інформацією є всі ті дані про зовнішній світ, що ми безпосередньо здобуваємо через вплив на наші органи чуття навколишніх предметів і явищ і опосередковано через книжки, газети, розповіді інших людей» [47, с. 63]. Розкриваючи сутність цього поняття, вченікладають у нього ще й аспект безпосередніх контактів людини з явищами в навколишньому середовищі, тобто з тією сукупністю природних факторів живої та неживої природи, які чинять вплив як на окрему людину і на середовище загалом.

У праці учених-соціологів В. Г. Афанасьєва та А. Д. Урсула «Соціальна інформація: деякі методологічні аспекти» поняття «соціальна інформація» визначається як відображення в суспільстві розмаїття природних і соціальних явищ та зазначається, що соціальна інформація – це нагромаджені

в суспільстві й визнані ним знання у зміненій формі [8, с. 64]. Філософське осмислення даного поняття здійснено вченими на діалектико-матеріалістичній теорії пізнання з конкретизацією явищ у суспільстві та без розкриття суті зміненої форми знання. Пізнання суб'єктом оточуючого світу відбувається за умови не тільки безпосереднього вивчення, спостереження, дослідження, а й за умов його видозміни та перетворення, в результаті чого і накопичуються певні індивідуальні знання.

З представленим вище розумінням суті поняття «соціальна інформація» збігається думка А. Д. Урсула: «...соціальна інформація – це аспекти й результат відображення суспільством як самої соціальної форми руху матерії, так і всіх інших її форм тією мірою, якою їх використовує суспільство, і мірою залучення їх до орбіти громадського життя. Інформація, яку люди здобувають і використовують у різних сферах діяльності, є соціальною за своєю природою, бо її рух спричиняється і спрямовується суспільством». Цікавим є його висновок, що «якими б не були джерела інформації, вона стає соціальною за своєю природою, як тільки потрапляє у сферу діяльності людини й використовується нею. Соціальна інформація є вищим, найбільш складним і різноманітним типом серед усіх інших видів інформацій, невід'ємною властивістю і специфічною ознакою соціальної форми руху матерії» [56, с. 194].

Це вищий тип інформації ще й тому, що «її використання пов'язане з найвищим типом доцільності – усвідомленістю, що властиве тільки людині, а остання, в свою чергу, пов'язана з логічним мисленням – вищим типом відображення дійсності. Матеріальним носієм, сигналом, який несе інформацію, є слово, мова – найвищий з відомих типів сигналів...» [6, с. 240]. Саме слово і є тим універсальним сигналом, яке дає можливість соціальній інформації набути матеріальної форми, завдяки якій вона може формуватися, сприйматися, зберігатися й передаватися, а також використовуватися в процесі людської діяльності, зокрема й управлінської.

Соціальну інформацію тлумачать також і як відчужене від індивіда знання, узагальнене й закріплене на матеріальному носіїві. Інакше кажучи, така інформація – це трансформована форма знання. Однак таке трактування потребує визначення сутності поняття «знання», котре у філософії переважно трактується як елементарна форма науки та її елементи, які традиційно виникали в процесі діяльності людини. Знання накопичувалися і передавалися від покоління до покоління як усвідомлений набутий практичний досвід. Процес утворення нових знань, як і процес створення нової технології або техніки, можна представити як результат взаємодії людини й природи, людини й суспільства, суб'єкта й об'єкта.

Це дає підстави зробити висновок, що знання, надбане людством, є рушійною силою подальших видозмін завдяки взаємодії людини із Всесвітом, результатом пізнання і джерелом інформації. У процесі суспільно-практичної діяльності людини змінюється не тільки обсяг знань, а й межі пізнання суб'єкта, тобто розширюється сфера застосування знань у практиці життєдіяльності людини. Тому, власне, соціальне життя людини

неможливе без знань та вироблення, здобуття й використання інформації. Аналіз наведених вище трактувань поняття «соціальна інформація» дозволяє зробити висновок про те, що вчені здебільшого акцентують увагу на первинній його складовій – «соціо» і на пріоритетності законів «соціо» в системі «Всесвіт – інформація – людина – суспільство», що певною мірою зміщує акценти у розумінні первинності природи за діалектикою її розвитку і є за науковою сутністю дещо методологічно некоректним. Сутність і специфіка соціальної інформації в ЗНЗ розкрито нами в працях [27; 29–31; 33; 34; 36–41].

Соціальна інформація циркулює в соціальному середовищі, стосується насамперед людини, соціальних груп і суспільства в цілому; суспільних взаємодій і стосунків, суспільних відносин і взаємодій між людьми, їхніх потреб й інтересів, моральних норм, ціннісних орієнтацій і передається комунікативно в процесі людської діяльності, в управлінні соціальними інституціями, процесами, явищами. Соціальна інформація циркулює в соціальному середовищі, яке можна розглядати і як інформаційне, через котре будь-яка людина може отримати соціальну інформацію та її фрагменти [29]. Інформація проявляється в процесі пізнання, демонструючи загальні й багатогранні зв'язки з дійсністю у її відображенні. Тому соціальна інформація є ступенем розвитку не тільки процесу пізнання, а й суспільної практики людей, їхніх відносин між собою й ставлення до Всесвіту, природи, соціальної дійсності та самого себе.

Соціальна інформація передається різними каналами зв'язку й засобами її передачі, створеними в суспільстві. Законом України «Про інформацію» (стаття 18) репрезентовано деякі види та розкрито у широкому розумінні сутність статистичної, адміністративної, масової, соціологічної, правової інформації, інформації органів державної влади, органів місцевого й регіонального самоврядування та осіб, інформації довідково-енциклопедичного характеру [22].

Охарактеризуємо *види соціальної інформації* в ЗНЗ і колегіумі та розкриємо їхні характерні ознаки та сутність. *Адміністративна інформація* (дані) представляє офіційно документовані відомості (дані), що дають кількісну та якісну характеристику адміністративної діяльності суб'єктів управління. Процеси збору, аналізу, систематизації, використання, розповсюдження та зберігання адміністративної інформації здійснюються адміністративно-управлінською ланкою, органами державної влади, місцевого самоврядування та юридичними особами згідно з визначеними функціонально-посадовими обов'язками відповідно до законодавства України з метою ефективного виконання обов'язків та завдань, що належать до їх компетенції.

Джерелами адміністративної інформації є діяльність адміністративно-управлінської ланки, функціонально-посадові обов'язки управлінців, управлінські рішення, шкільна документація.

Масова інформація – це публічно поширювана суспільно-політична, повсякденна, науково-популярна інформація за допомогою друкованих

видань (преса) — газети, журнали, бюлетені, тижневики та інші разові видання з визначеним тиражем і аудіовізуальними засобами: радіомовленням, телебаченням, кіно, звукозаписом, відеозаписом, — що призначена для всього населення незалежно від віку, статі, освіти, виду діяльності.

Інформація органів державної та виконавчої (центральної і місцевої) влади, регіонального та місцевого самоврядування представляє офіційну документовану інформацію імперативного характеру, що створюється в процесі їх поточної діяльності. Цей вид інформації доводиться до відома керівників органів управління освітою і ЗНЗ шляхом опублікування її в офіційних друкованих виданнях, поширення інформаційними службами відповідних державних органів і органів державної та виконавчої (центральної і місцевої) влади, регіонального та місцевого самоврядування; друкованих ЗМІ або публічного виголошення через аудіовізуальні ЗМІ, чи під час публічних виступів посадових осіб; безпосереднього доведення її до керівників сфери освіти та зацікавлених осіб.

Інформація органів державної влади є законодавчо-правовою, як різновид правової, представляє сукупність документованих або публічно оголошених відомостей про право, його систему, джерела, реалізацію, юридичні факти, правові відносини, правопорядок, правопорушення й боротьбу з ними та їх профілактику [27; 31].

Правова інформація відображає типи виробничо-правових відносин, умови життя суспільства, його соціальну, класову структуру та співвідношення класових сил, традиції народу, його правову культуру, систему встановлених або санкціонованих державою загальнообов'язкових правил поведінки й норм, які охороняються силою державного примусу та забезпечують юридичну регламентацію суспільно-правових відносин на території усієї України.

Основними джерелами законодавчо-правової інформації 1-го рівня в сфері освіти є законодавчо-правові акти України та Закони України: Конституція України, «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про вищу освіту», «Про позашкільну освіту», «Про національні меншини» та ін.; Акт про незалежність України; акти Президента України, Верховної Ради України та її комітетів (економічної політики, фінансів і банківської справи, екології, свободи слова та інформації, освіти і науки, охорони здоров'я, материнства і дитинства, молоді, спорту і туризму); міжнародні нормативні акти (угоди, договори, конвенції, протоколи, програми, рішення, інструкції про міжнародне співробітництво, норми й принципи міжнародного права); кодифіковане законодавство, як це показано на рис. 2.1.

До джерел інформації органів державної влади 1-го рівня належать підзаконні нормативні акти: укази Президента як глави держави, які можуть бути нормативними і в яких містяться правила загального характеру, що розраховані на багаторазове використання, а також індивідуальні, що стосуються конкретних відносин чи осіб і мають одноразовий характер (наприклад, призначення особи на посаду або її звільнення, нагородження тощо), розпорядження і програми Президента, які є обов'язковими

Соціальне середовище

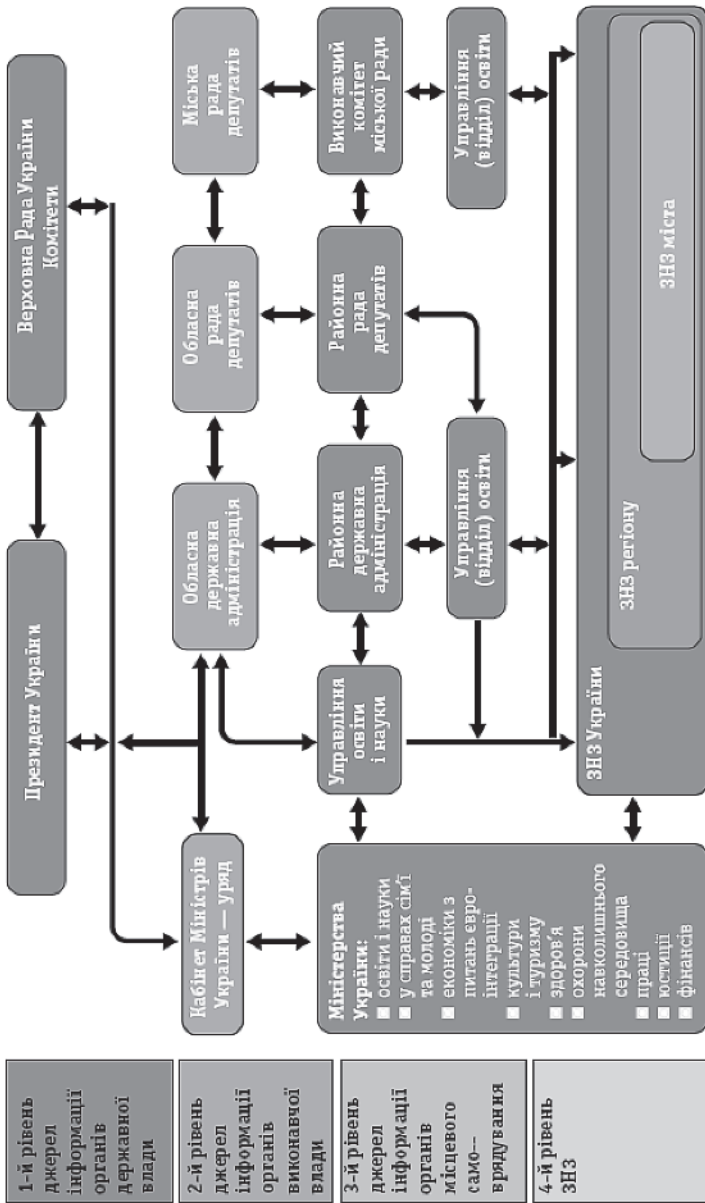

Рис. 2.1. Модель джерел інформації органів державної і виконавчої влади, місцевого та регіонального самоврядування

до виконання на всій території України; декларації, концепції, кодекси, постанови і розпорядження Верховної Ради України. А також нормативні та ненормативні акти органів державного управління, індивідуальні акти управління, акти юрисдикційних, прокурорських, контрольних органів, публічні виступи посадових осіб, прокуратура, органи правопорядку, «... правовий звичай, правовий прецедент...» [43, с. 45], повідомлення ЗМІ, нормативний договір.

До документів прокурорського реагування як джерел інформації 1-го рівня належать: подання, припис, протест або постанова про притягнення адміністративної відповідальності керівників або суб'єктів НВП. З метою забезпечення доступу до законодавчих та інших нормативних актів усім громадянам держава забезпечує видання цих актів масовими тиражами в найкоротші строки після набрання ними чинності (Стаття 22. Права інформація).

Призначення нормативно-правових актів полягає у забезпеченні верховенства закону, насамперед Конституції України, в суспільстві, і зокрема у сфері освіти, які детермінують розвиток правової культури та моделі правового поведінки усіх громадян суспільства й пов'язані з правотворчістю, спрямованою на створення, зміну або скасування певних норм права або правових актів.

Директивно-нормативна інформація є різновидом правової, створюється органами виконавчої влади – центральної та місцевої рад і місцевого самоврядування, носить переважно імперативний характер, вміщує керівні настанови вищої інстанції підлеглий, розпорядження, інструкції, що спрямовують, унормовують та регулюють діяльність усіх сфер суспільства, є обов'язковою для виконання керівниками, зокрема сфери освіти та загальноосвітнього навчального закладу. Джерелами директивно-нормативної інформації 2-го рівня є органи виконавчої влади: Кабінет Міністрів України, Міністерства України (рис. 2.1), обласна державна адміністрація (ОДА), обласна рада депутатів, районна державна адміністрація, районна рада депутатів, управління освіти і науки обласної державної адміністрації, управління (відділ) освіти районної державної адміністрації, професійна діяльність їхніх працівників і управлінські рішення.

Джерелами директивно-нормативної інформації 2-го рівня є: обласна рада депутатів, сесія обласної ради, колегія ОДА, розпорядження голови ОДА, колегія управління освіти і науки ОДА; накази, рішення колегій, розпорядження, інструкції, положення, інструктивно-методичні листи, регіональні освітні програми (проекти), нормативи функціонування ЗНЗ і колегіумів, статuti колегіумів й установ, концепції, розроблені та запроваджені управлінням освіти і науки ОДА, районним відділом (управлінням) освіти; районна рада депутатів, сесія і рішення районної ради; інститути післядипломної педагогічної освіти, їхня діяльність та система заходів для керівників ЗНЗ. Формами представлення директивно-нормативної інформації є документи, які одночасно є також і джерелами інформації 2-го рівня: документи Міністерства економіки України, Міністерства внутрішніх

справ України, Міністерства культури і мистецтв України, Міністерства екології та природних ресурсів України, Міністерства з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи, Міністерства фінансів України, Міністерства охорони здоров'я України, які зареєстровані в Міністерстві юстиції України та призначені для використання в закладах освіти [36, с. 247–248].

Директивно-нормативні документи Міністерства освіти і науки України щодо змісту організації та керівництва діяльністю ЗНЗ, як джерела інформації 2-го рівня, структуровані нами в такий спосіб, як це показано на рис. 2. 2.

Рис. 2. 2. Документи Міністерства освіти і науки України як джерела інформації 2-го рівня

Директивно-нормативні документи Міністерства освіти і науки України щодо змісту організації та керівництва діяльністю ЗНЗ – накази, рішення колегій, державні освітні стандарти, інструкції, положення, інструктивно-методичні листи, державні програми в галузі освіти, концепції, нормативи функціонування ЗСО, ЗНЗ, колегіумів, статuti, роз'яснення Міністерства освіти України [10, с. 241–253, с. 318–370; 21–24; 43; 50]. Інформація, що створена управлінням освіти і науки обласної державної адміністрації (ОДА), функціонує переважно в системі: «управління освіти і науки обласної державної адміністрації» ↔ «управління освіти виконавчого комітету міської ради» ↔ «управління освіти райдержадміністрації» ↔ «загальноосвітні навчальні заклади»; рідше – у бінарній системі: «управління освіти і науки обласної державної адміністрації» ↔ «загальноосвітні навчальні заклади» – відповідно до функцій органів виконавчої влади та місцевого самоврядування згідно з чинним законодавством України.

Управління освіти виконавчого комітету міської ради, як і управління освіти райдержадміністрації, забезпечує циркуляцію інформаційного потоку переважно у бінарній системі – «управління освіти міста (району)» ↔ «загальноосвітні навчальні заклади», як це видно з рис. 2.3.

Джерелами інформації 3-го рівня органів місцевого самоврядування є: міська рада депутатів, сесія та рішення міської ради, засідання та рішення виконавчого комітету міської ради, розпорядження міського голови; засідання та рішення комісії з питань освіти, культури, у справах молоді та спорту міської ради депутатів; листи (листи-попередження, листи-звернення, листи-роз'яснення) структурних підрозділів виконавчого комітету міської ради, муніципальна рада з освіти; документи, в яких подані управлінські рішення виконавчого комітету; заходи, які проводить міська рада або виконавчий комітет для керівників ЗНЗ; управління освіти виконавчого комітету міської ради та його структурні підрозділи.

А також – документи управління освіти міської ради: накази, рішення колегій, розпорядження, інструкції, положення, інструктивно-методичні листи, методичні рекомендації, міські (районні) програми (проекти), нормативи функціонування загальноосвітніх навчальних закладів, колегіумів, статuti закладів й установ, концепції та ін., науково-методичні центри, методичні (інформаційно-методичні) кабінети, засідання різних організаційно-педагогічних форм роботи з керівниками та педагогічними кадрами, матеріали конференцій педагогічних працівників ЗНЗ, інформаційно-аналітичні матеріали про виконання Указу Президента України «Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку

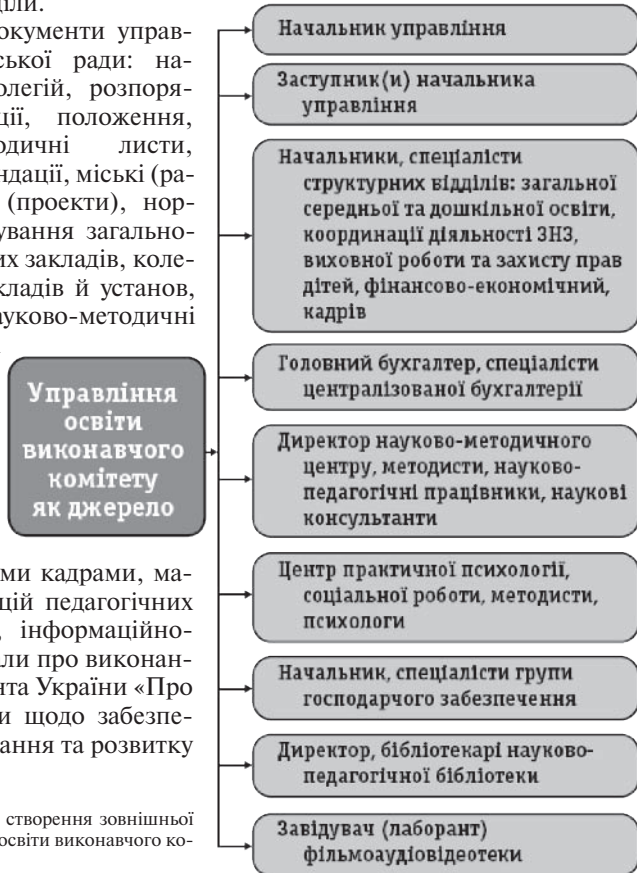

Рис. 2.3. Модель джерел створення зовнішньої інформації управлінням освіти виконавчого комітету міської ради

освіти в Україні», акти органів регіонального і місцевого самоврядування, які є імперативними та обов'язковими для виконання.

Директивно-нормативна інформація органів виконавчої влади є також імперативною і потребує диференційованого відбору за критерієм педагогічної доцільності її трансформації і реалізації у відповідних структурних підрозділах діяльності ЗНЗ та професійній діяльності керівників.

У процесі вивчення та аналізу наукової і методичної літератури з проблеми створення та використання соціальної інформації в управлінні ЗНЗ і колегіумом з'ясовано, що відомості про об'єкти, явища, події є множиною елементів, які утворюють масив інформації.

Якщо останній складається із елементів одного типу, то він є однорідним. У випадку, коли складна система, явище, подія визначаються множиною «елементарних» об'єктів, явищ, подій двох чи декількох типів, то масив інформації про це явище буде складатися із елементів інформації кількох типів і є різнорідним. Масив інформації, що виробляється джерелами 1-го рівня, утворений з елементів одного типу і є однорідним; масив інформації, виробленої джерелами 2-го рівня, представлений множиною видів соціальної інформації (освітньої, управлінської, медичної, економічної, фінансової, екологічної та ін.), є різнорідним і потребує визначення та використання керівниками критеріїв її відбору (актуальність, соціальна значущість, педагогічна доцільність, новизна, оптимальність співвідношення змісту та обсягу) для досягнення мети та завдань діяльності. Джерела й порядок одержання, використання, поширення та зберігання офіційної інформації державних органів, органів місцевого й регіонального самоврядування визначаються законодавчими актами про діяльність та функції цих органів.

Джерелами інформації 4-го рівня є ЗНЗ, колегіум; процеси функціонування і розвитку у ЗНЗ (колегіумі), адміністративно-управлінська ланка та суб'єкти НВП, обслуговуючий персонал та їхня діяльність; накази, розпорядження, плани, рішення педагогічної ради, рішення зборів трудового колективу закладу, рішення профспілкових зборів, статут, концепції, програми (проекти), звіти, положення, а також ЗНЗ регіону, міста та району. Завдання керівників ЗНЗ (колегіумів) як одержувачів і користувачів інформації, створеної джерелами 1, 2, 3-го рівнів, полягає у своєчасному її отриманні, ретельному вивченні та аналізі змісту, виробленні управлінського рішення щодо реалізації змісту інформації. Переважна форма її реалізації – розробка плану заходів, проектів, цільових програм тощо.

Інформація про особу репрезентована сукупністю документованих або публічно оголошених відомостей про особу, що охороняється Законом України «Про інформацію» (Стаття 23. Інформація про особу). Основними даними про особу (персональними даними) є національність, освіта, сімейний стан, релігійність, стан здоров'я, а також адреса, дата й місце народження. *Особистісна інформація* адресується обмеженому колу осіб, пов'язаних родинними, дружніми, професійними чи іншими відносинами.

Джерелами документованої інформації про особу є видані на її ім'я документи, підписані нею документи, а також відомості про особу, зібрані органами регіонального й місцевого самоврядування та їх структурними підрозділами, якими є управління освіти і науки обласної державної адміністрації, управління (відділи) освіти виконавчих комітетів міської ради в межах своїх повноважень, ЗНЗ. Збирання відомостей про особу забороняється без її попередньої згоди, за винятком випадків, передбачених законодавством України. Кожна особа має право на ознайомлення з інформацією, збіраною про неї. У ЗНЗ особистісна інформація про працівників структурно утворена з різномірних масивів як за змістом, так і за формою, а саме: персональна, професійна, фінансова, обліково-статистична, звітна та інші її види.

Персональну інформацію про працівника репрезентовано особистісними (прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, посада, рік прийому, наказ про призначення на посаду, адреса проживання, ідентифікуючі документи (серія і номер паспорта, коли і ким виданий), код платника податків, контактна інформація (телефонний номер, web-адреса, e-mail-адреса), трудовий стаж, наказ про звільнення з посади) і соціально-демографічними (вік, стать, сімейний статус, громадянство, родинні стосунки, військовозобов'язаність) характеристиками працівника. До *персональної інформації* віднесено освітній та освітньо-кваліфікаційні рівні працівника, навчання працівників у вищих навчальних закладах, тарифікація, специфіка діяльності та її результативність, особистий профіль працівника, підвищення професійної кваліфікації [36, с. 257–259].

Статистична інформація є офіційно документованою; відображає кількісні та якісні показники, що характеризують освітні, управлінські, педагогічні, фінансові, економічні, господарські процеси й професійну діяльність працівників та підвищення їх кваліфікації у ЗНЗ і його ресурсне забезпечення. За результатами вивчення шкільної документації ЗНЗ з'ясовано, що показники звітної статистичної інформації визначено Державним комітетом статистики України і МОН України, регіональними органами статистики та управліннями освіти з метою здійснення державного спостереження, спрямування, моніторингу та контролю.

У формах державної статистичної звітності проводиться фіксація кількісних показників звітної та облікової статистичної інформації, що характеризують функціонування ЗНЗ (колегіуму) і процесів у ньому, на основі яких здійснюється аналіз стану функціонування, визначаються набір стратегій та проектування подальшого його розвитку, наприклад: звіт денного загальноосвітнього навчального закладу (форма № ЗНЗ-1) за такими показниками: контингент учнів за класами, мова навчання та іноземні мови, розподіл учнів за профілем навчання та поглибленим вивченням предметів, віковий склад учнів, змінність навчання та груп продовженого дня; дані про кількість учнів, які закінчили даний клас і переведені до наступного класу або закінчили навчальний заклад; відомості про класи та класи-комплекти, приміщення та матеріальну базу, педагогічних

працівників; звіт про чисельність і склад педагогічних працівників загальноосвітніх навчальних закладів (форма № 83-РВК); звіт про продовження навчання для здобуття повної загальної освіти випускниками 9-х класів загальноосвітніх навчальних закладів (форма № 1-ЗСО); звіт дитячого оздоровчого закладу (табору) за літо 2007 року (форма № 1). *Статистична звітна інформація* про кількість працівників, їхній якісний склад, професійне навчання та склад фонду оплати праці систематизується в ЗНЗ і структурується за показниками в таких формах (Ф): Ф. № 1-ПВ (звіт з праці; за місяць і щоквартально); Ф. №3-ПВ (звіт про використання робочого часу); Ф. № 6-ПВ (звіт про кількість працівників, їхній якісний склад та професійне навчання).

Статистична звітна та облікова фінансова інформація відображена у звітах про залишки і використання енергетичних матеріалів та продуктів переробки нафти (форма № 4-МТП), результати використання палива, теплоенергії та електроенергії (форма № 11-МТП), утворення, використання і поставку вторинної сировини та відходів виробництва (форма № 14-МТП), капітальні інвестиції (форма № 2-інвестиції), роботу автотранспорту (форма № 2-ТР), проведення процедур закупівель товарів, робіт і послуг за державні кошти (форм № 1-торги (тендери)), наявність і рух основних засобів, амортизацію (форма №11-03), обсяги реалізованих послуг (форма № 1-послуги).

Статистична інформація в колегіумі збирається, аналізується, узагальнюється у різних формах статистичної звітності, систематично відкрито публікується і подається до органів державної статистики за місцем знаходження та до управління освіти виконавчого комітету міської ради (управління (відділу) освіти районної державної адміністрації). До статистичної інформації ЗНЗ і неопублікованих статистичних даних, які не підпадають під дію обмежень, установлених Законами України «Про інформацію», «Про державну статистику», забезпечується відкритий доступ замовникам освіти, громадянам, науковим, науково-педагогічним, освітнім установам, зацікавленим освітнім і державним організаціям. Система статистичної інформації, її джерела й режим визначаються Законом України «Про державну статистику» (стаття 21) та іншими правовими актами в цій галузі (стаття 19 Закону України «Про інформацію»).

Джерелами статистичної інформації в ЗНЗ (колегіумі) є професійна діяльність суб'єктів адміністративно-управлінської ланки, НВП, обслуговуючого персоналу, мережа класів, штати, НВП, матеріально-технічна база; фінансовий, економічний, господарчий, педагогічний процеси; ресурсне забезпечення функціонування ЗНЗ.

Інформація довідково-енциклопедичного характеру представляє систематизовані, документовані або публічно оголошені відомості про суспільне, державне життя та навколишнє природне середовище. *Основними джерелами* цієї інформації є енциклопедії, словники, довідники, рекламні повідомлення та оголошення, путівники, картографічні матеріали тощо, а також довідки, що даються уповноваженими на те державними органами,

органами місцевого й регіонального самоврядування, об'єднання громадян, організаціями, їх працівниками та автоматизованими інформаційними системами. Система цієї інформації, доступ до неї регулюються бібліотечним, архівним та іншим галузевим законодавством.

Соціологічна інформація представляє документовані або публічно оголошені відомості про ставлення окремих громадян і соціальних груп до суспільних подій, явищ, процесів, фактів та про об'єкти соціологічного дослідження.

Основними джерелами соціологічної інформації є документовані або публічно оголошені відомості, в яких відображено результати соціологічних досліджень, експерименту, проведеного за допомогою опитування, анкетування, спостереження діяльності та її результатів суб'єктів управління й НВП, інших методів соціологічного дослідження, а також відомості з особистісних документів обстежуваних, первинної документації, соціальних інституцій і ЗНЗ.

Для нашого дослідження важливою є інформація в автоматизованих системах, представлена сукупністю всіх даних і програм, які використовуються в автоматизованих системах незалежно від засобу їх фізичного та логічного представлення (стаття 1 Закону України «Про захист інформації в автоматизованих системах»).

Економічна інформація є сукупністю відомостей, що відображає суспільно-економічні відносини і процеси за допомогою цифр і чисел, арифметичних й алгебраїчних символів, фактів, економічних показників. Економічна інформація є складовою господарського механізму ЗНЗ, потребує багаторазових групувань, арифметичної та логічної обробки, укрупнення й передавання керівникам для прийняття рішень і дій.

Джерелами економічної інформації є статистичний, бухгалтерський та оперативний облік, розрахункова, планова й прогнозна документація, статистична звітність, кількісні показники, процеси споживання електроенергії, тепла й води; обсяги фінансових, енергетичних, матеріальних, трудових витрат, облік робочого часу працівників; економічні знання у публікаціях різних форм, досвід керівників ЗНЗ з економічного виду діяльності.

Фінансова інформація характеризує фінансову, економічну, господарську, педагогічну, управлінську та виробничу діяльність суб'єктів управління та НВП у ЗНЗ (колегіумі). За видами є статистичною, обліковою, звітною й представлена в балансі ЗНЗ, кошторисі ЗНЗ, штатному розписі ЗНЗ, фінансово-обліковій звітності, фінансових і статистичних звітах ЗНЗ.

Фінансова звітна та облікова інформація структурована за формою № 1- «Баланс» і представляє відомості про необоротні (основні засоби, первісна й залишкова вартість, знос тощо) та оборотні (матеріали, продукти харчування (150), малоцінні та швидкозношувані предмети (160); рахунки в банках (240), загального (241) й спеціального (242) фондів, для обліку коштів, отриманих як плата за послуги (261), реєстраційні рахунки для обліку коштів, отриманих за іншими джерелами власних надходжень

(262), каса (280) тощо), активи; власний капітал (фонд у необоротних активах (330), малоцінні та швидкозношувані предмети (340); дані про результати виконання кошторису ЗНЗ за загальним і спеціальним фондом (коди 350 і 360 відповідно), дані про результати та зобов'язання.

Згідно з балансом витрати ЗНЗ репрезентовано такими видатками: загального (290) і спеціального (300) фондів; державного (291) і місцевого (292) бюджетів; видатки за коштами, отриманими як плата за послуги (301) та за іншими джерелами власних надходжень (302) і спеціального фонду (303); виробничі витрати (310); баланс (320); відрядження; на дослідження і розробки, поточні трансферти, доходи загального фонду (450) ЗНЗ, за кодами рядків, передбаченими кошторисом на рік, державного (451) – надалі будемо вказувати тільки цифри коду: місцевого (452) бюджетів і спеціального фонду (460); доходи, отримані як плата за послуги відповідно до фінансових повноважень (461), за іншими власними надходженнями (462) та іншими надходженнями до спеціального фонду (463); доходи за витратами майбутніх періодів (464) та від господарської й виробничої діяльності, реалізованої продукції, виробів і виконаних робіт (470).

До *фінансової звітної інформації* ЗНЗ (колегіуму) згідно з Порядком складання місячної та квартальної фінансової звітності у поточному році установами та організаціями, які отримують кошти державного та місцевого бюджетів, належать відомості про: надходження і використання коштів, отриманих як плата за послуги, що надаються бюджетними установами (Ф. № 4-1д, №4-1м); надходження і використання коштів, отриманих за іншими джерелами власних надходжень бюджетних установ (Ф. № 4-2д, № 4-2м); заборгованість (Ф. № 7д, № 7км, № 7м) і депозитні операції бюджетних установ; суми дебіторської та кредиторської заборгованості установи (довідка та Ф. №7мм); виконання статті 79 Закону України «Про Державний бюджет України на 2006 рік»; надходження і використання сум за дорученням (Ф. №4-2) та спеціальних коштів (Ф. №4-1тт); витрати на лімітне асигнування електроенергії, газу, водопостачання, опалення за показниками Ф. №2кМ; кошти, затверджені кошторисом ЗНЗ на рік, залишки коштів на початок року, фактичне фінансування ЗНЗ, касові та фактичні видатки; залишки коштів за звітний період (Ф. №2м); використання паливно-енергетичних ресурсів і оплату комунальних послуг, енергоносіїв, водо-, газопостачання.

Джерелами фінансової інформації в ЗНЗ (колегіумі) є баланс ЗНЗ (необоротні та оборотні активи, витрати, власний капітал, доходи), фінансово-облікова звітність ЗНЗ структурована за такими формами: Ф. № 2м, № 4-1д, № 4-1м, № 4-2д, № 4-2м, № 7д, № 7км, № 7м, № 4-2, № 4-1тт, довідка про депозитні операції бюджетних установ, довідка про суми дебіторської та кредиторської заборгованості; інформація про виконання Законів України «Про державний бюджет України на 2005–2010 рр.», кошторис ЗНЗ, Державний бюджет України, місцевий бюджет, лімітні асигнування (електроенергія, водопостачання, опалення), таблиць обліку використання робочого часу, видатки місцевого бюджету, видатки спеціального фонду;

публікації та різні форми заходів, на яких висвітлюється специфіка фінансової діяльності та фінансування ЗНЗ.

Наукова інформація є різномірним масивом філософської, педагогічної, психологічної, навчально-методичної, культурологічної, економічної, соціологічної, правової, управлінської, технологічної інформації та інших її видів, структурованим за галузями наукових знань, який відображає відомості про теорії, концепції, методики, методи, науки і підходи, досягнення, наукові звіти наукових і освітніх установ; наукові результати, зафіксовані у формі наукової доповіді, наукового повідомлення про науково-дослідну роботу, монографічного дослідження, наукового відкриття, наукових праць (монографія, підручник, навчальний і методичний посібник, матеріалів конференцій, словники і довідники, навчальні програми, статті, тези) на паперових носіях, магнітних і оптичних дисках, у пам'яті ЕОМ.

Під науковою інформацією розуміють «...здобуту в процесі наукового пізнання логічну інформацію, що відображає об'єктивні закономірності матеріального світу й використовується в суспільно-історичній практиці», «фактичні дані про предмети навколишнього світу, людської діяльності й думки, закони й методи вивчення об'єктів, певні форми й способи усвідомлення, які характеризують стан галузей наукового знання та їхні досягнення».

Згідно з Законом України «Про науково-технічну діяльність» науково-технічну інформацію визначено як документовані або публічно оголошені відомості про вітчизняні та зарубіжні досягнення науки, техніки і виробництва, одержані в ході науково-дослідної, дослідно-конструкторської, проектно-технологічної, виробничої та громадської діяльності (стаття 1. «Визначення термінів»).

Джерелами вироблення наукової інформації є: Національна академія наук України, інститути та наукові центри, які підпорядковані Національній академії наук України; Академія педагогічних наук України та інститути і наукові центри їй підпорядковані: інститут педагогіки, інститут психології, інститут проблем виховання, інститут соціальної педагогіки, інститут вищої освіти, інститут засобів навчання, інститут соціальної та політичної психології, інститут управління й економіки освіти, інститут методів навчання іноземних мов, ДВНЗ «Університет менеджменту освіти», Донецький інститут післядипломної освіти інженерно-педагогічних працівників, Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи, науково-методичний центр «Українська етнопедагогіка і народознавство», Кримський науково-методичний центр управління освітою, навчально-науковий центр професійно-технічної освіти, науково-методичний центр навчальної книги, науково-методичний центр «Інтеграція змісту шкільної освіти», Південний науковий центр, Східний науковий центр (м. Харків), інститут педагогіки та психології професійної освіти, інститут дефектології та ін.), а також Український інститут науково-технічної та економічної інформації, регіональні центри науково-технічної

й економічної інформації, науково-методичні центри МОН України, регіонального рівня, ЗНЗ.

Можливі форми представлення наукової інформації: монографії, науково-методичні посібники, наукові вісники, науково-методичні рекомендації, інформаційні науково-методичні бюлетені, наукові статті та тези. Критеріями відбору змісту наукової інформації є: актуальність, наукова новизна, теоретична і практична значущість, педагогічна доцільність її використання, відповідність умов роботи загальноосвітнього навчального закладу новітнім ідеям, теоріям тощо. Наукова інформація – це відомості про стан досягнення науки в нашій країні та за рубежом, яку слід розглядати з погляду генези як продуктивну діяльність, виробництво нових знань, що нерозривно пов'язані з практичною діяльністю людини та утворені шляхом опрацювання за допомогою органів чуття і абстрактно-логічного мислення.

Алгоритм опрацювання наукової інформації керівником колегіуму репрезентовано сукупністю дій. Керівник добирає інформацію за розробленими критеріями; вивчає зміст наукової інформації, що знаходиться у різноманітних джерелах інформації різних рівнів і сфер; класифікує за рівнями джерел створення; добирає необхідний обсяг наукової інформації за змістом, користуючись критерієм її педагогічної доцільності; визначає ті ідеї, теорії, концепції, принципи, які необхідно впроваджувати у практичну управлінську діяльність суб'єктів колегіуму; трансформує наукові ідеї, теорії, принципи, закони, закономірності, методи, інноваційні технології з урахуванням особливостей управління діяльністю колективу колегіуму, регіональних умов функціонування системи освіти та колегіуму, запитів замовників освіти; виробляє управлінське рішення (мета, завдання, зміст, форма пред'явлення) щодо реалізації наукової інформації.

Освітню інформацію репрезентовано відомостями про навчальні плани, в яких відображено зміст освіти в межах Державного стандарту загальної середньої освіти; організацію освітнього процесу (освітні потреби, інтереси, мотивація, здібності та ін.), навчально-пізнавальної діяльності учнів і її результативність; зміст й організацію виховання та розвитку учнів і їхню результативність (показники інтелектуального, фізичного, творчого, морального, психічного, соціального розвитку і саморозвитку); умови здобуття якісної освіти.

До різновидів соціальної інформації, що відповідає запитам суб'єктів навчально-виховного процесу й управління, у процесі дослідження виділено *соціально-педагогічну інформацію* як специфічний її різновид, властивий установам і закладам системи освіти, що має специфічний зміст та характерні ознаки. Це пояснюється тим, що при всій спільності такої інформації з іншими видами соціальної, вона має свої, тільки їй притаманні властивості. Директор навчального закладу та його заступники свої управлінські функції здебільшого реалізують у процесі комунікації з людьми, здійснюють обмін думками та інформацією соціального спрямування. Розкриваючи суть поняття «соціально-педагогічна інформація», слід

враховувати його діалектичний характер у вузькому й широкому розумінні. Передусім соціально-педагогічна інформація належить до наукової інформації як видової, бо педагогіка – це наука про навчання та виховання підрастаючих поколінь.

Термін «соціально-педагогічна інформація» у вузькому розумінні – це трансформована з інформаційного простору у внутрішнє педагогічне середовище соціальна інформація, а у широкому – сукупність знань, даних, повідомлень, відомостей, що передаються у часі й просторі про педагогічні об'єкти, процеси, явища в ЗНЗ, взаємодію об'єктів, науково обґрунтований педагогічний досвід, інновації, технології та зовнішнє соціальне середовище, необхідні для пізнання й управління ЗНЗ як соціально-педагогічною системою.

Таким чином, соціально-педагогічна інформація є специфічною формою взаємозв'язку структурних компонентів загальноосвітнього навчального закладу як системи і формою її взаємодії з навколишнім соціальним середовищем.

До соціально-педагогічної інформації віднесено відомості штатного розпису ЗНЗ, який характеризується такими параметрами: назва структурного підрозділу та посад; кількість штатних посад, педагогічних і адміністративних ставок; посадовий оклад і тарифний розряд; підвищення за роботу в ЗНЗ і ГПД, за вислугу років і нічні та святкові дні, контракт, фонд заробітної плати на місяць; педагогічна доплата за шкідливі умови (12,0 %), використання дезінфікуючих засобів (10,0 %), завідування кафедрою, почесні звання, позакласну роботу, гуртки, кабінети та майстерні, класне керівництво, перевірку зошитів.

До неї внесено також відомості про тарифікаційний список учителів та інших працівників (у тому числі учителів, що проводять індивідуальне навчання учнів), представлений такими показниками: число класів і класів-комплектів, кількість учнів, загальна кількість годин викладацької роботи на тиждень (у тому числі кількість годин за навчальним планом і додаткових годин, з них у зв'язку з вивільненням вчителів початкових класів від проведення уроків фізкультури, наукова робота, спеціальна медична група, іноземна мова в школах з викладанням ряду предметів іноземною мовою; ділення класів на групи під час проведення занять з іноземної мови, трудового навчання, фізкультури, інформатики, української мови, математики.

Першоджерелами соціально-педагогічної інформації є суспільство, різні аспекти і сфери суспільного життя, установи й загальноосвітні навчальні заклади, соціальні інститути та процеси у них. Проте це не означає, що суб'єкт управління (наприклад, керівник закладу) одержує всю соціально-педагогічну інформацію тільки від суспільства. Безперечно, частина її – це результат власного педагогічного, управлінського й життєвого досвіду, безпосереднього спілкування з людьми, соціальними колективами й групами, взаємозв'язку з різними сферами суспільства. Іншу, значно більшу за обсягом і різноманітнішу за змістом, частину соціально-педагогічної

інформації суб'єкт управління здобуває у процесі педагогічної діяльності, безперервної освіти через систему соціальних інститутів, засоби масової комунікації та інші канали зв'язку.

Розглянемо *джерела зовнішньої та внутрішньої інформації*, що представлені інформаційними ресурсами освітнього, культурологічного та правового змісту мережі Інтернет. У процесі експерименту виявлено і структуровано джерела зовнішньої інформації з їхніми універсальними показниками ресурсів URL (Uniform Resource Locator) для визначення їхнього місцезнаходження у мережі Інтернет. Опис змісту і характеристики інформаційних ресурсів здійснено у процесі експерименту і детально представлено в монографії автора та низці статей [25; 27; 28; 32; 33; 36].

Джерелами зовнішньої інформації, як свідчать результати вивчення проблеми, є інформаційні ресурси мережі Інтернет, які утворюють інформаційні системи (бібліотеки, архіви, метадані (БМД), БД, сайти, портали, Інтернет-конференції, документи та ін.) [2; 15; 16–19; 21–24; 44; 46] у вигляді web-сторінок та призначені для використання у процесі управління ЗНЗ. Сторінки web-сервера умовно розділено на два типи: власне змістові; сторінки-посередники, сторінки-меню, які слугують для забезпечення гіпертекстових зв'язків, містять основні посилання й утворюють найвищий рівень у ієрархії зв'язків предметної галузі. Джерелом внутрішньої інформації є внутрішній інформаційний ресурс, який створюється у ЗНЗ і представлений сайтами ЗНЗ, на яких висвітлено інноваційні системи, сукупність таких документів як статут, концепція функціонування і розвитку закладу, кошторис ЗНЗ, штатний розпис, система звітної документації ЗНЗ та ін.

Аналіз наукової літератури з проблеми дослідження засвідчує, що вчені й дослідники здебільшого розглядають у своїх працях такі види соціальної інформації як педагогічна й управлінська, що циркулюють у сфері освіти та ЗНЗ, і розкривають їх сутність [14, с. 150; 52, с. 37, с. 44]. Вивчення та аналіз практики управління ЗНЗ дозволяє стверджувати, що в ЗНЗ, як і в суспільстві, циркулюють різноманітні види соціальної інформації, а не тільки педагогічна та управлінська, на основі яких здійснюється процес управління ЗНЗ та діяльність суб'єктів управління і НВП і які є складовими категоріального поля соціальної інформатики та інформаційного менеджменту.

Аналіз наукового доробку з означеного аспекту та вивчення звітності ЗНЗ, специфіки видів управлінської діяльності керівників дозволив з'ясувати види інформації та систематизувати їх, розкрити їх сутність. Якщо в основі своїй за *розрізняльну ознаку* взяти *спосіб створення інформації відповідно до галузей практичної діяльності людей у різних сферах суспільства* (курсив наш. – Л. К.), то соціальну інформацію, одержану в процесі пізнання або в результаті дослідження, можна поділити на соціально-політичну, ідеологічну, економічну, соціологічну, соціально-педагогічну, масову, психологічну, управлінську та інші види.

Залежно від способу створення, сфери отримання інформації та діяльності суб'єктів, а також використання соціальної інформації у ЗНЗ і

колегіумі її можна класифікувати на види, зміст яких розкрито автором у працях [27; 29; 30; 31; 36] та в цьому підрозділі й показано в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Види соціальної інформації в загальноосвітньому навчальному закладі та колеґіумі

Сфера соціальної діяльності	Вид соціальної інформації
Наука	Наукова
Педагогіка	Педагогічна
Мистецтво і художня творчість	Естетична
Масове інформування та пропаганда	Масова
Державне управління	Інформація органів державної та виконавчої (центральної і місцевої) влади
Місьцеве самоврядування	Інформація органів місцевого самоврядування
Фінансова	Фінансова
Економіка	Економічна
Управління	Управлінська, адміністративна
Освіта	Освітня: статистична, звітна, облікова, навчально-методична, персональна, інформація довідково-енциклопедичного характеру, соціологічна та ін.
Право	Правова, законодавчо-правова, директивно-нормативна, нормативно-правова

Отже, соціальна інформація є найвищим типом інформації, що виникає в результаті людської діяльності й суспільної практики як форми перетворень життя й навколишнього середовища і становить сукупність знань, даних, відомостей і повідомлень про соціальну та інші форми руху матерії, суспільство, соціальне середовище, життя, виробництво й Всесвіт. Соціальна інформація є результатом цілеспрямованого відображення соціальної форми матерії, реальної дійсності у формі знань, даних, текстів, відомостей про суспільство, природу, людину, Всесвіт, які формуються і відтворюються у суспільстві та використовуються індивідами, групами людей, організаціями, різними соціальними інституціями для регулювання соціальних взаємодій, суспільних відносин і процесів.

Соціальна інформація як відображення суспільних відносин і взаємодій будь-якого типу й рівня, передається в людському суспільстві у процесі спілкування між людьми, життєдіяльності, пізнання, освіти, виробництва, виховання, управління з метою збереження якісної специфіки, удосконалення та розвитку соціальних систем і їх різновидів. У процесі дослідження виявлено та класифіковано види соціальної інформації, розкрито їх зміст

і функції, особливості застосування керівниками закладів в управлінській діяльності, з'ясовано джерела інформації в ЗНЗ.

Як засвідчують результати даного дослідження, значна роль належить мережі Інтернет як мегаджерелу зовнішньої інформації, що є інформаційним середовищем і надає керівникам ЗНЗ можливості необмеженого доступу до різноманітних джерел зовнішньої інформації, тематично-розподілених інформаційних ресурсів у галузі науки, культури, освіти, мистецтва, віддалених баз даних; інтерактивного діалогу з будь-яким суб'єктом у мережі як джерелом інформації в режимі реального часу і асинхронно; оперативного пошуку постійно оновленої інформації; підвищення ефективності управління та прийняття управлінських рішень за рахунок скорочення витрат часу на пошук релевантної та актуальної інформації; інформаційної взаємодії суб'єктів управління під час обговорення проблем і перспектив розвитку освіти та управління нею на Інтернет-конференціях, форумах, чатах.

З'ясовано, що основна проблема використання інформаційних ресурсів полягає в тому, що в мережі Інтернет є не тільки достовірна, корисна, цінна, актуальна, структурована інформація, а й неактуальна, застаріла, приблизна, недостовірна, неточна, неповна, що підтверджує її імовірнісний характер, засвідчує недостатнє вивчення, науково-педагогічне обґрунтування проблеми формування та використання інформаційних культурно-освітніх ресурсів мережі Інтернет в управлінні ЗНЗ і необхідність проведення додаткового аналізу, опрацювання, перевірки інформації суб'єктами-користувачами.

Виявлено, що ефективне використання ресурсів мережі Інтернет як джерел зовнішньої інформації у процесі управління ЗНЗ залежить від своєчасного розв'язання методологічних і практичних проблем, які структуровані під час дослідження у такий спосіб: класифікація і каталогізація ресурсів освітньо-культурного змісту в ЗНЗ; визначення критеріїв оцінки інформаційних ресурсів і їх адаптації для цілей управління; цільове використання культурно-освітніх ресурсів мережі Інтернет; використання алгоритмів пошуку інформації, визначення раціональних способів звернення до інформаційних ресурсів мережі Інтернет. Застосування синергетичного підходу дозволило з'ясувати, що генеза феномена соціальної інформації має власну логіку самоорганізації через багатоманітність її видів.

2. 2. Класифікація і наукове обґрунтування сучасних інформаційних потоків у контексті інформаційної культурології

Управління колегіумом і управлінська діяльність його керівника базується на інформації, яка одночасно є і предметом, і «продуктом» його праці та циркулює у ньому. Організація й удосконалення керівниками існуючого інформаційного забезпечення управління колегіумом, необхідність здійснення аналізу інформаційного обміну та його оптимізація, а також наукове обґрунтування системи інформаційного забезпечення управління

як однієї з задач дослідження, зумовлюють вивчення класифікації інформації на якій базується система.

Як свідчить аналіз літератури з даного аспекту проблеми вітчизняними і зарубіжними вченими репрезентовано кілька класифікацій інформації, що відрізняються як видами інформації, так і ступенем їх обґрунтованості. Спроби класифікувати види інформації пояснюється намірами людини «...піднятися на новий, вищий ступінь пізнання, і цьому прагненню відповідає дослідження якісного боку інформації» [51, с. 27]. Зокрема, вітчизняна вчена Г. В. Єльнікова класифікує інформацію за такими ознаками: зміст, спрямованість, джерела інформації, ступінь обов'язковості, форма, документальний спосіб оформлення, термін надходження – і зазначає, що інформацію можна класифікувати на основі й інших ознак [20, с. 25].

Російські дослідники М. І. Кондаков, М. Л. Портнов, П. В. Худоминський підкреслюють значущість і необхідність розробки класифікації управлінської інформації в системі «районний відділ освіти – школа», називають якісні характеристики управлінської інформації, але не витлумачують сутність того чи іншого різновиду [54]. За підсистемами управління в школі, формою представлення та призначенням, змістом, якістю, джерелами освіти, ступенем обробки та стабільністю інформації здійснено класифікацію вітчизняними науковцями Є. М. Павлютенковим та В. В. Крижко [45, с. 52]. Російським теоретиком В. В. Васильєвим класифіковано шкільну організаційно-управлінську інформацію за такими ознаками: функціональна, генетична, хронологічна, рівень якості, спосіб роботи на засадах радянської методології та педагогіки, систематизовано властивості інформації не тільки за кількісними її показниками, а й за якісним аспектом [9, с. 18].

Сучасний соціально-педагогічний контекст, у якому відбувається професійна діяльність керівника колегіуму, дозволяє зробити висновок про соціальну спрямованість педагогічної та управлінської діяльності, що базується на соціальній інформації різних видів.

Це зумовлює необхідність класифікації соціально-педагогічної та управлінської інформації як ключових складових інформаційних потоків [42; 43; 48; 49] в організаційній структурі управління колегіуму на нових методологічних положеннях соціальної інформатики та стратегічному, синергетичному, інформаційному наукових підходах.

Не заперечуючи попередніх обґрунтованих авторських класифікацій інформації, у процесі дослідження нами обґрунтована класифікація соціально-педагогічної інформації в колегіумі за такими основами, як це показано в табл. 2. 2.

Таблиця 2. 2

Класифікація соціально-педагогічної інформації

Основа класифікації	Вид інформації
Зміст інформації	Соціально-педагогічна
Джерело створення інформації	Зовнішня, внутрішня
Ступінь обов'язковості виконання інформації	Імперативна, рекомендаційна, шуми
Хронологія надходження інформації	За періодичністю надходження і строками подання – до певної дати (дня), певний проміжок (тиждень, місяць, півріччя, рік); строками дії
Призначення інформації	Довідкова, ознайомлювальна, попереджувальна, статистична, про педагогічні кадри, учнівський контингент
Напрямок руху інформації	Пряма, зворотна, вхідна, вихідна
Способи опрацювання інформації суб'єктами управління, НВП	Спосіб порівняння: хронологічна, разова. Спосіб представлення: текстова, графічна, текстово-графічна, матрично-числова, знакова, за допомогою ТЗ тощо. Спосіб передачі: звукова, усна, письмова, друкована, комбінована, аудіовізуальна тощо. Ступінь систематизації: систематизована, несистематизована. Ступінь доступу до інформації: вільний доступ (відкрита інформація) і обмежений (конфіденційна, таємна)
Якість інформації	Згорнута й розгорнута, вибіркова, достовірна, адекватна, надійна, приблизна, передбачувана, своєчасна, орієнтовна, фіксована, нефіксована, стисла, розгорнута, комплектна (повна), некомплектна, основна й супровідна, структурна, динамічна, надзвичайна, корисна, надлишкова, доступна та ін.
Ступінь опрацювання інформації	Первинна, вторинна, зведена, вибіркова
Термін дії інформації	Постійна, змінна, короткострокова, довгострокова
Вид носія	Інформація на паперових носіях, інформація на магнітних і оптичних дисках, комп'ютерна інформація (у пам'яті ЕОМ)

1. Змістова ознака класифікації репрезентує соціально-педагогічну інформацію за об'єктами її відображення (матеріально-технічні, педагогічні, фінансово-економічні, програмно-методичні та інформаційні ресурси), за видами діяльності суб'єктів навчально-виховного процесу в колегіумі (педагогічна, соціальна, освітня, психологічно-педагогічна, облікова, розвивальна, координаційна, методична, аналітична, навчальна, суспільно-політична, аналітична, інноваційна), за типами відносин (соціально-педагогічні, економічні, міжнародні, інформаційно-комунікаційні, управлінські).

2. За джерелом створення інформація поділяється на зовнішню й внутрішню, а інформаційний потік – на зовнішній і внутрішній. Зовнішня інформація надходить до колегіуму як соціально-педагогічної системи ззовні й складається з відомостей педагогічного спрямування про навколишнє середовище колегіуму та характер їх соціально-педагогічної взаємодії (зовнішні зв'язки). До зовнішньої соціально-педагогічної інформації належать відомості про інфраструктуру регіону й мікрорайону колегіуму, суспільно-громадську діяльність соціальних інституцій, державно-громадське самоврядування, економічний потенціал району чи мікрорайону колегіуму, демографічну ситуацію в районі, установи освіти та її розвиток в районі й районі; наявність у мікрорайоні підприємств, фабрик, заводів, культурних закладів, спорткомплексів, молодіжних, громадських і релігійних організацій, а також інших закладів, які займаються вихованням учнівської молоді. Це також інформація імперативного характеру від державних органів управління та органів управління освітою.

Зміст зовнішньої інформації детермінується специфікою інфраструктури району (мікрорайону) і характером соціально-виробничих функцій соціальних інституцій. Внутрішня інформація створюється в колегіумі й характеризує діяльність усіх його підсистем і зміни, що в них відбуваються. Вона охоплює сукупність інформації про суспільно-педагогічну, громадську, міжнародну та інші види діяльності суб'єктів управління, НВП і їхню результативність, соціально-педагогічні умови навчання, виховання і розвитку учнів, правове, організаційне, програмно-математичне, інформаційне забезпечення функціонування об'єкта управління – колегіуму.

3. Ступінь обов'язковості виконання управлінських рішень на основі зовнішньої і внутрішньої інформації репрезентує її на імперативну – обов'язкову до виконання, рекомендаційну та шуми. До зовнішньої імперативної інформації належать правова, законодавчо-правова, нормативно-правова інформація. Рекомендаційна інформація надає педагогічним працівникам свободу вибору, стимулює творчий підхід до її реалізації, може містити докладні методичні поради й призначена допомагати виконувати функціональні обов'язки та визначати поточні й стратегічні завдання. Вона не обов'язкова для виконання чи застосування і використовується залежно від уміння та творчого ставлення до неї керівника й суб'єктів НВП колегіуму з метою здобуття додаткових відомостей. Шуми мають відомості, що надходять до колегіуму й впливають на стан його функціонування та моделі поведінки суб'єктів управління і НВП незалежно від їхньої волі.

4. Хронологічна основа відображає періодичність надходження інформації у розрізі часу: четвертна, піврічна, річна; за строками подання – до певної дати, дня; за певний проміжок часу – день, тиждень, місяць, чверть, півріччя, рік, строками дії.

5. Призначення соціально-педагогічної інформації репрезентує такі її види: довідкова, ознайомлювальна, попереджувальна, статистична; інформація про педагогічні кадри, учнівський контингент, матеріально-технічне

оснащення закладу, психологічне, методичне, апаратно-програмне забезпечення тощо. До облікової соціально-педагогічної інформації в колегіумі віднесено інформацію про харчування учнів початкової школи та дітей пільгової категорії; охоплення дітей і підлітків шкільного віку навчанням, причини невідвідування навчального закладу та віковий склад дітей і підлітків, які не здобувають повної загальної середньої освіти (форма № 77 – РВК); облік кандидатів наук (форма № КН), використання робочого часу працівниками в ЗНЗ (табель обліку робочого часу).

6. За напрямом руху інформація буває пряма (низхідна), що надходить до суб'єктів і об'єктів управління, та зворотна (висхідна), що надходить до суб'єкта, про стан функціонування об'єкта керування – колегіуму. Вхідна інформація надходить до закладу або вводиться в ПС, а вихідна – це інформація, яку видає ПС на певний запит суб'єкта-користувача або суб'єкта-одержувача інформації.

7. Відповідно до способу опрацювання суб'єктами управління та НВП інформацію класифіковано за: а) способом порівняння: хронологічна й одноразова; б) способом представлення відомостей: текстова, графічна, текстово-графічна, знакова, матрично-числова; в) способом передавання: звукова, аудіовізуальна, усна, письмова, друкована, комбінована, аудіовізуальна інформація, що передається за допомогою різних технічних засобів; г) ступенем її систематизації: систематизована, тобто регламентована за складом показників, адресами, строками передавання й формами подання, несистематизована; д) ступенем доступу до інформації незалежно від її видів поділяється на відкриту та інформацію з обмеженим доступом, що є важливим під час проектування доступу користувачів до різних її видів, АС, АСУ.

Держава здійснює контроль за режимом доступу до інформації для забезпечення додержання вимог законодавства про інформацію всіма державними органами, підприємствами, установами та організаціями, необґрунтованого віднесення відомостей до категорії інформації з обмеженим доступом. Доступ до відкритої інформації забезпечується шляхом систематичної публікації її в офіційних друкованих виданнях (булетенях, збірниках); поширення її засобами масової комунікації; безпосереднього її надання зацікавленим громадянам, державним органам та юридичним особам. Порядок і умови надання громадянам, державним органам, юридичним особам і представникам громадськості інформації за запитами встановлюються цим Законом України «Про інформацію» [22] і також можуть здійснюватися на договірній основі. Обмеження права на одержання відкритої інформації забороняється законом. Переважним правом на одержання інформації користуються громадяни, яким ця інформація необхідна для виконання своїх професійних обов'язків (Стаття 29. Доступ до відкритої інформації).

Інформація з обмеженим доступом за своїм правовим режимом поділяється на конфіденційну і таємну. Конфіденційна інформація представляє відомості, які знаходяться у користуванні або розпорядженні певних

фізичних чи юридичних осіб і поширюються за їх бажанням відповідно до передбачених ними умов. До таємної належить інформація, що містить відомості, які становлять державну та іншу передбачену законом таємницю, розголошення якої завдає шкоди особі, суспільству і державі. Доступ громадян до неї здійснюється відповідно до 30 статті Закону України «Про інформацію».

8. Якість інформації має суттєвий вплив на процес її використання, управління та на своєчасність вироблення і прийняття управлінських рішень. Якість інформації представляє сукупність властивостей, які відбивають ступінь придатності конкретної інформації про об'єкти, їх взаємодію та взаємозв'язки з метою досягнення цілей і задач управління, поставлених перед суб'єктами – користувачами інформації. Щоб виявити міру цінності, придатності й переваг інформаційних даних, розглянемо їх за якістю. Найперше – це компетентність джерела інформації, перевіреність, точність, значущість, ступінь усвідомлення педагогічних явищ, характер викладу, динамізм, характер використання. Прийняте рішення буде відповідати потребам тоді, коли факти, що викладені в ньому, будуть адекватними дійсності. За ступенем точності всі дані мають бути абсолютно достовірними. За рівнем компетентності джерела розрізняють інформацію педагога, інформацію спеціаліста, який має суміжну спеціальність (психолог, соціолог та ін.), інформацію працівника, який не має педагогічної освіти (інженер, програміст, лікар). За рівнем перевіреності інформація буває з попереднім і наступним контролем. Такі якісні характеристики інформації, як: достовірність, адекватність, надійність, приблизна, передбачувана, своєчасна, орієнтовна, фіксована, нефіксована, комплектна (повна), некомплектна – характеризують її за точністю, а основну й супровідну – за значущістю.

Інформація за характером викладу ділиться на згорнуту й розгорнуту та вибірковою, що базується на використанні тільки частини матеріалів певної тематики. За рівнем усвідомлення явищ розрізняють інформацію абстрактну, ілюстративну та аналітико-узагальнену; за динамізмом – статистичну й динамічну. При характеристиці предметів, явищ використовуються така її якість, як корисність, що розглядається в певних умовах як актуалізована, прагматична цінність [41, с. 59].

Терміни-характеристики інформації «цінна та корисна», зі зміною умов, можуть переходити у свою протилежність за законом діалектики й тому якісно характеризують кожний вид інформації. До якостей інформації можна віднести такі її ознаки: глибока чи поверхова, корисна чи некорисна, «шкідлива», неповна, переконлива та ін. Некорисною називають інформацію вже добре відому людині або ж таку, що в конкретній ситуації не впливає на управлінське рішення чи з якої не можна зробити узагальнень і висновків про закономірності педагогічних управлінських процесів, явищ. «Шкідливою» може бути як ненавмисне перекручена, так і навмисне помилкова інформація. Значущість інформації можна визначити тим, наскільки часто виникає у суб'єкта в ній потреба, з якою періодичністю вона

повторюється в управлінській діяльності керівника навчального закладу. Наприклад, це стосується виконання окремих положень Закону України «Про загальну середню освіту», відвідування навчальних занять учнями чи пропуски тощо. Значущість інформації визначається також тим, наскільки важливим є саме управлінське рішення, для прийняття якого використовується інформація, як впливає вона на ухвалу рішення. Якщо інформація своєчасно не використовується, вона старіє і стає непридатною для прийняття об'єктивного управлінського рішення. Актуальність інформації є важливою під час прийняття управлінських рішень. Аргументація рішень застарілими фактами не є правомірною у зв'язку з тим, що інформація втрачає свою типовість на даний момент часу.

9. За мірою опрацювання інформація поділяється на первинну, вторинну (похідну), зведену й вибіркову. Первинна інформація безпосередньо відтворює процеси, явища, результати пізнання, вивчення, дослідження проблеми. Вторинна інформація здобувається в ході аналітико-синтетичної обробки даних, відомостей, документів і створюється також у результаті взаємодії педагогів й обробки первинної інформації за певними програмами, схемами, алгоритмами. До цього виду належить також зведена інформація, що репрезентує узагальнення первинної й вторинної.

10. За терміном дії інформацію можна поділити на умовно-постійну та змінну (поточну). Умовно-постійна – це довідкова інформація у вигляді показників з різних напрямів роботи, що міститься в нормативно-правових документах, нормах витрат палива, будівельних матеріалів. Вона оновлюється з урахуванням змін соціально-педагогічних умов країни, функціонування закладу та витрат ресурсів. Поточна інформація характеризує динаміку НВП, його організацію та специфіку функціонування колегіуму. Вона є найважливішою й найскладнішою, тому має бути своєчасно зібрана, якісно й оперативно опрацьована, бо інакше втрачаються її зміст і цінність у процесі діяльності.

Важливе теоретичне й практичне значення для оптимізації інформаційних потоків у організаційній структурі управління і під час проектування системи інформаційного забезпечення управління колегіумом має класифікація управлінської інформації.

Управлінська інформація характеризує діяльність суб'єктів управління усіх ієрархічних рівнів і є також різновидом соціальної інформації. З метою розкриття сутності поняття «управлінська інформація» в процесі дослідження було здійснено термінологічний аналіз авторських трактувань цієї дефініції та її основні концепти, що висвітлено в наукових працях вітчизняних і зарубіжних учених (В. Г. Афанасьєв, В. П. Баймаковський, В. В. Гуменюк, Ю. А. Конаржевський, М. І. Кондаков, В. В. Крижко, В. Е. Лунячек, О. А. Орлов, Є. М. Павлютенков, М. Л. Портнов, В. Ф. Петров, П. І. Третьяков, П. В. Худоминський, Т. І. Шамова), якими досліджувався даний аспект проблеми у 80-90-ті роки минулого століття за різних умов функціонування систем освіти [4, с. 2–3; 5, с. 149; 6–8; 11; 13, с. 57; 20; 42, с. 50; 46; 53, с. 88; 54].

Аналіз авторських визначень поняття «управлінська інформація», модернізованого змісту управлінської діяльності керівника в умовах розвитку інформаційного суспільства дозволив нам сформулювати авторське визначення і розглядати управлінську інформацію як результат аналітико-синтетичного оброблення відомостей (даних) щодо об'єкта управління і як складне поєднання взаємопов'язаних інформаційних потоків в організаційній структурі колегіуму: зовнішня інформація про керований об'єкт, яка надійшла від інших «...комунікативно, функціонально чи структурно пов'язаних із ним соціальних систем або інституцій»; внутрішня інформація, що характеризує стан і міру змін, якими супроводяться всі педагогічні й соціальні явища, об'єкти, процеси та результати функціонування об'єкта управління – колегіуму; зворотна інформація про стан функціонування керованого об'єкта, що надходить до соціальних систем та інституцій, органів управління освіти, різних соціальних установ зовнішнього соціокультурного середовища, що комунікативно, функціонально чи структурно з ним пов'язані.

Таким чином, управлінська інформація становить множину, певним чином упорядкованих, проаналізованих і синтезованих практично корисних відомостей (даних) про різні процеси, результати та умови функціонування об'єкта – колегіуму, які використовуються суб'єктом управління для організації управлінського впливу. Поняття «управлінська інформація» є багатограним, охоплює всю сукупність необхідної для управління будь-яким об'єктом, процесом чи системою в колегіумі інформації, оскільки не існує жодної функції управління, що могла б бути реалізована без інформації.

Класифікацію управлінської інформації, яка створюється і використовується суб'єктами управління в колегіумі, здійснюємо за різними основами: змістом; видами управління; суб'єктами управління; об'єктами управління; видами управлінської діяльності; ознакою щодо середовища формування; хронологією надходження до суб'єктів управління; пріоритетними аспектами діяльності суб'єктів управління й НВП; ступенем організації; часом дії управлінської інформації; способом роботи з інформацією; якісними характеристиками інформації; рівнем управління; характером викладу (представлення) та формою фіксації інформації; ступенем стабільності інформації; ступенем визначеності інформації; способом передачі інформації; напрямом руху інформації; джерелом виникнення інформації; належністю до підсистем керованої системи; терміном часу подій.

За змістом управлінська інформація, спрямована на ефективну реалізацію управлінських функцій, поділяється на такі види, як: організаційна, звітна, аналітична, координаційна, планова, фінансова, контрольна, обліково-статистична, прогностична та ін. Задля оптимального функціонування управлінського процесу суб'єктам управління необхідно забезпечити раціональне співвідношення між плановою, координаційною, контрольною та обліково-статистичною інформацією.

Обліково-статистична інформація виробляється як узагальнення даних про факти, події, явища, процеси, що сталися або можуть відбутися. Її джерелом є результати діяльності адміністративно-управлінської й адміністративно-господарчої ланки закладу, педагогічного й учнівського колективів, громадських організацій тощо. Обліково-статистична, освітня, фінансова, контрольна, аналітична інформація фіксується в спеціально розроблених формах: документах, інформаційних табло, таблицях, діаграмах, графіках і має періодичний характер надходження до суб'єкта управління або пізнання. Прогностична інформація характеризує майбутні події, параметри розвитку систем. Ці види інформації призначені для використання суб'єктами управління і є основою для прийняття управлінських рішень про фактичний стан управління навчально-виховним, соціальним, розвивальним процесами; досягнення мети професійної діяльності директора, його заступників, учителів, учнів і результатів діяльності закладу; рівні інтелектуального й творчого розвитку учнів; зростання рівня дисципліни в учнівських колективах та ін. Слід звернути увагу на завчасність зібрання обліково-статистичної інформації у зв'язку з тим, що вона дає уявлення про фактичний стан функціонування об'єкта управління загальноосвітнього навчального закладу, інакше суб'єкти управління різних рівнів або адміністративно-управлінська ланка колегіуму буде змушена розробляти планову документацію в умовах її дефіциту. Управлінська інформація за специфікою змісту буває надзвичайною щодо нещасних випадків в освітніх закладах, фактів правопорушень учнів, порушень виконання положень Конституції України, Закону України «Про загальну середню освіту» та інших законодавчо-правових документів.

Інформація за видами управління поділяється на оперативну та стратегічну (тематичну й підсумкову). Для оперативного управління керівникові необхідні повідомлення, відомості про стан керованого об'єкта – колегіуму – у будь-який момент часу, що дозволяють об'єктивно проаналізувати та оцінити процес його функціонування або розвитку. Оперативна інформація за строками подання буває: щоденна (відомості про наявність учителів у закладі відповідно до розкладу навчальних занять, відвідування їх учнями, дисципліну і санітарно-гігієнічний стан у колегіумі, організацію та якість харчування); щотижнева (відомості про виконання планів роботи адміністративно-управлінською ланкою закладу, проведення і результативність позакласних заходів, роботу органів учнівського самоврядування, стан ведення учнями зошитів, щоденників, індивідуальну роботу з учнями); щомісячна (відомості про стан шкільної документації, класних журналів, учнівських зошитів, щоденників, особистих справ учнів, статистичних звітів); стан виконання законів, постанов, нормативно-правових документів, раніше прийнятих управлінських рішень; рівень якості знань, вихованості та розвитку учнів; виконання навчальних програм з основ наук, факультативів, предметних гуртків, курсів за вибором, спортивних секцій); четвертна інформація (відомості про якість виконання навчальних планів і програм, річного плану і його складових, роботу методичних

об'єднань, творчих груп та інших форм науково-методичної роботи педагогічних кадрів; матеріально-технічне забезпечення навчально-виховного процесу; ведення шкільної документації; якість знань учнів з навчальних предметів; досягнення учнів закладу; стан і якість викладання навчальних предметів).

Директор колегіуму та його заступники управляють різноманітними процесами і об'єктами. Процеси розрізняються між собою темпами, інтенсивністю інформаційних потоків, які змінюють якісні рівні організації об'єктів (організація й дезорганізація). В інформаційному аспекті найбільш чітко проявляється взаємозв'язок об'єктів і процесів (об'єкти породжують процеси, а процеси, як наслідок, утворюють об'єкти) [1, с. 150]. З урахуванням взаємозв'язку процесів і об'єктів, тобто в підпорядкованості, взаємодії та розвитку функцій і структури, оперативна інформація представляє у певному сенсі зміст різноманітних процесів та інформаційної діяльності суб'єктів соціальних організацій. При наявності оперативної інформації та її врахуванні в управлінській діяльності розробляються нові, формуються й удосконалюються відносно стійкі організаційні структури в колегіумі, навчальний й виховний процеси, процес управління діяльністю педагогічного та учнівського колективів, процес підвищення професійної кваліфікації педагогічних кадрів, формування компетенцій учнів та ін.

Стратегічну інформацію керівник колегіуму використовує у процесі розробки стратегій або стратегічного набору щодо його розвитку на майбутнє, а також для визначення специфіки управління різними структурними підрозділами закладу. В основі стратегічного управління лежить орієнтація діяльності колегіуму на соціокультурне середовище. Таке управління дає змогу проектувати і реалізовувати стратегію ефективної взаємодії закладу із соціумом і позитивно впливати на нього. Воно важливе при вирішенні питань тривалого характеру та реалізації головної мети, місії в організації його діяльності. Отже, головними орієнтирами стратегічного управління колегіумом є врахування впливу соціуму, довгострокове планування для виправдання мети його функціонування. Специфічними відмінностями стратегічної інформації є: орієнтованість не стільки «усередину» колегіуму як соціально-педагогічної системи, скільки на її зовнішнє та проміжнє середовище; аналіз інформації в умовах репрезентативної імовірності; прогностичний характер результатів оброблення інформації; велика імовірність суб'єктивного тлумачення інформаційних показників процесів і явищ у ЗНЗ; міжфункціональний характер інформації (необхідність інформаційного забезпечення окремих процесів), що приводить до необхідності оперування великими обсягами аналітичної, облікової, статистичної, прогностичної інформації.

Стратегічна (тематична) інформація подає відомості з конкретного аспекту роботи колегіуму для розв'язання визначених педагогічним колективом завдань на поточний рік: стан викладання навчальних предметів, позакласна виховна робота з учнями, соціальна адаптація їх, упровадження

системи державно-суспільного оцінювання діяльності закладу освіти, культурного рівня й навчальних досягнень випускників.

Стратегічна (підсумкова) інформація містить відомості, що зосереджені в директивних документах державних органів країни, регіональних державних органів, державно-громадських організацій, органів управління освітою. Вони визначають стратегію політичного зовнішнього та внутрішнього курсу держави, її соціально-економічного розвитку й розвитку системи освіти. До стратегічної інформації також належать відомості, які стосуються певного періоду діяльності колегіуму за основними параметрами, що характеризують НВП і його результативність.

Управлінську інформацію можна класифікувати за об'єктами управління. Об'єктами управління є адміністративно-управлінська ланка, педагогічний колектив, учнівський колектив, обслуговуючий персонал, учитель, учень, класний керівник, вихователь; освітній процес, процеси виховання й розвитку учнів, процес підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, самореалізації учнів і вчителів та ін. Ця інформація вміщує характеристики різновидів діяльності суб'єктів управління та НВП, колективів у колегіумі, процеси та їх результативність.

За видами діяльності суб'єктів управління колегіуму інформація охоплює відомості про організаційну діяльність (формування педагогічного колективу та організацію його діяльності, формування учнівського колективу та організацію навчально-пізнавальної діяльності учнів і її результативність), викладацьку, контрольну-аналітичну, менеджерську, прогностичну, координуючу і регулюючу, суспільно-громадську, фінансово-господарську, економічну види діяльності та маркетинг освітніх послуг, інші її види.

Інформація за суб'єктами управління поділяється за функціонально-посадовими обов'язками суб'єктів управління та НВП на інформацію про результативність або ефективність діяльності директора закладу, заступника директора школи з НВ роботи, заступника директора з науково-методичної роботи, заступника директора за адміністративно-господарської роботи, завідувача кафедри, голови методичного об'єднання, учителя, класного керівника та її результативність.

За ознакою щодо середовища формування інформація поділяється на зовнішню і внутрішню. За хронологією надходження до суб'єктів управління управлінська інформація розрізняється за строками подання: до певної дати (дня), за певний проміжок часу (тиждень, місяць, півріччя, рік). За пріоритетними аспектами управління – диференціація і профілізація навчання, національне, громадянське, інтелектуальне, екологічне, економічне, естетичне та інші види виховання учнів, гуманізація, гуманітаризація, демократизація навчання й виховання учнів тощо.

За ступенем організації управлінської інформації слід розрізняти структурну та відносну, систематизовану та несистематизовану інформацію. Структурна інформація є наслідком взаємодії двох і більше об'єктів або розгляду двох і більше процесів та явищ; характеризує внутрішній стан

системи або процесу й виникає в результаті цілеспрямованих управлінських процесів. Відносна інформація пов'язана з однією з властивостей матерії – відображенням. Це можна пояснити таким чином: якщо в об'єкті (предметі) відбуваються зміни, що відображають вплив одного предмета на інший, то перший предмет стає носієм інформації про другий. У системах управління зміни про об'єкт управління (загальноосвітній навчальний заклад), що пов'язані з цілеспрямованим впливом суб'єктів управління, є не просто кількісними та якісними характеристиками об'єкта управління, а стають фактором функціонування або розвитку системи управління саме як носіїв інформації. Слід зазначити, що мозок людини є виключно складною кібернетичною системою, що відтворює і пізнає Всесвіт опрацьовує, аналізує, передає, зберігає відносно актуальну інформацію з навколишнього.

За часом дії інформація буває короткострокова і довгострокова. За способом роботи управлінську інформацію можна класифікувати за діями суб'єктів управління і НВП, а саме: порівняння, передавання, подання, організації роботи з нею, обстеження об'єкта вивчення (без попереднього контролю, з попереднім контролем, з наступним контролем).

Управлінську інформацію за якісними ознаками класифіковано у такий спосіб: за показниками точності – достовірна, орієнтовна, приблизна, зразкова, припустима, ймовірна, прийнятна; значущості – основна і супровідна; актуальності – постійно важлива, своєчасна, ретроспективна, застаріла; достовірності, що є важливою у надзвичайних подіях (ситуаціях), коли достатньо лише одного цілком вірного, точного факту, який не викликає сумнівів для прийняття невідкладних і додаткових заходів, обґрунтованих і своєчасних рішень.

Рівнева ознака дає змогу виділити спрямованість руху інформації та інформаційних потоків: імперативна інформація надходить від суб'єкта до об'єкта управління й використовується суб'єктами управління закладу з метою ефективного управління. Повідомлювальна інформація, на перший погляд, прямо не впливає на поліпшення роботи закладу, але може вплинути опосередковано, непрямо й, таким чином, може виявитися корисною. Горизонтальна інформація забезпечує інформаційний обмін між суб'єктами управління або суб'єктами НВП одного рівня. Вертикальна – забезпечує інформаційний обмін між суб'єктами різних ієрархічних рівнів системи управління закладом і закладу з соціальними інституціями та зовнішнім середовищем.

За формою фіксації: первинна, вторинна, вибіркова письмова, автоматизована, текстова, сигнальна, реферативна, бібліографічна, документальна, графічна, цифрова, фактологічна, знакова, аудіовізуальна інформація; за характером викладу (представлення): первинна, вторинна, згорнута, розгорнута, зведена, вибіркова, оглядова, усна, аналітико-узагальнена, тематична, реферативна, бібліографічна, документальна, фактологічна, сигнальна, цифрова, рекомендаційна, описова, імперативна, емпірична інформація. Документальна інформація в колегіумі є гетерогенною за

змістом, реєструється у книгах вхідного та вихідного листування і фіксується в обов'язкових ділових документах (алфавітна книга запису учнів, особова справа учня, класний журнал, журнал факультативних занять, журнал групи продовженого дня, журнал планування та обліку роботи гуртка (об'єднання), книга обліку бланків і видачі атестатів про повну загальну середню освіту, книга обліку бланків і видачі свідоцтв про неповну загальну освіту, книга обліку видачі золотих і срібних медалей, книга обліку видачі похвальних листів і похвальних грамот, книга особового складу педагогічних працівників, книга протоколів педагогічної ради, книга протоколів ради, книга обліку трудових книжок працівників школи, журнал обліку пропусків і заміни уроків учителями, книга наказів, контрольно-візитаційна книга, інвентарна книга бібліотечного фонду, журнал реєстрації вхідних документів, книга запису наслідків внутрішкільного контролю, книга актів прийому і передачі справ і документів, акти, довідки про перевірку роботи загальноосвітнього навчального закладу, акти форми Н-1, Н-2 про нещасні випадки, статистичні звіти, офіційні документи відомчих органів про роботу школи; поточне листування).

За ступенем стабільності: постійна, змінна (поточна), періодична і разова. За ступенем визначеності: детермінована та імовірна, інформація професіонала, експерта. За способом передачі: вербальна і невербальна, супутникова, електронна, телефонна, письмова, сигнальна, графічна, цифрова, документальна, фактологічна, аудіовізуальна інформація. За напрямом руху інформація поділяється на вихідну (інформаційний потік циркулює від суб'єкта до об'єкта управління), і вхідну (інформаційний потік від об'єкта до суб'єкта управління). За джерелом виникнення: первинна і вторинна (похідна). За належністю до підсистем керованої системи: технічна, освітня, фінансова, бухгалтерська, економічна, педагогічна, організаційна, правова тощо. За терміном часу подій: інформація про минулі, поточні й майбутні події.

Підсумовуючи викладене вище, зауважимо, що залежно від вибору основи класифікації інформації одне й те ж повідомлення може бути описано десятками атрибутивних термінів, які підтверджують невичерпність характеристик інформації, що циркулює в ЗНЗ та соціальних сферах суспільства та підтверджує різноманітність класифікаційних основ.

Проведений аналіз педагогічних праць дозволив з'ясувати наступне: основні розвідки учених були зосереджені на класифікації лише педагогічної інформації переважно за джерелом її створення або надходження до школи; у науковий обіг теорії внутрішньошкільного управління з 90-рр. XX ст. введені дефініції видів управлінської інформації (організаційно-управлінська, організаційно-розпорядча, оперативна) та такі якісні її характеристики, як: текстова, зворотна, ціннісна, цифрова, достовірна — без розкриття їх сутностей [54]. Кожна з авторських класифікацій інформації має відмінності в характері застосування вченими та дослідниками наукових підходів до її структурування за функціональною, генетичною та хронологічною основами, критеріями відбору видів інформації і якісними характеристиками.

Теоретично класифікація інформації за певними ознаками дає змогу суб'єкту управління чітко структурувати види інформації, оптимізувати інформаційні потоки за змістом, напрямом циркуляції інформації від джерела до її користувача, обсягом, періодичністю надходження як до закладу, так і до суб'єктів-користувачів інформації; характером використання та однозначністю тлумачення їх змісту. Практично дозволяє визначити педагогічно доцільні умови використання кожного виду інформації в структурі інформаційних потоків, оптимізувати інформаційно-комунікаційні відносини і зв'язки в системі інформаційного забезпечення управління колегіумом, здійснити раціональний розподіл інформаційних потоків у організаційній структурі системи управління колегіумом. Дослідженням встановлено, що для суб'єктів управління і НВП мають значення імперативність, якісні та кількісні характеристики, зміст, характер викладу та форму фіксації, отримання, представлення інформації.

Вивчення наукових праць вітчизняних і зарубіжних учених, розвідок дослідників у різних галузях науки, законодавчо-правових документів із проблеми дослідження щодо з'ясування суті, характерних ознак, основ структурування видів інформації дозволяє сформулювати висновки у такий спосіб: у результаті проведеного дослідження встановлено, що у різних галузях науки існує чимало визначень поняття «інформація», що охоплюють діаметрально протилежні точки зору учених й не визначаються ними однозначно. Кожне авторське тлумачення поняття залежить від конкретної галузі знань чи предметної галузі суспільних відносин, характеру завдань, для яких вводилося це поняття, методів конкретної науки, мети дослідження чи просто від уявлень дослідника.

Сфера застосування інформаційного підходу засвідчує, що практично всі авторські визначення поняття «інформація» ґрунтуються навколо двох об'єктивних існуючих явищ – відображення та організації, які правомірно є атрибутами матерії на всіх ступенях її розвитку і притаманні всім формам руху матерії. Вихідною методологічною основою феномена «інформація» є атрибутивна, функціональна та тезаурусна концепції інформації, згідно з якими вона існує в реальній дійсності. Щодо наявності інформації в неживій природі думки філософів мають розбіжності. Атрибутивна концепція розглядає інформацію як атрибут, притаманний всім матеріальним системам. Функціональна концепція інформації представлена двома різновидами: кібернетичною, що стверджує наявність інформації та інформаційних процесів у всіх самокерованих (технічних, біологічних, соціальних) системах, де простежується тенденція до ототожнення інформації з організацією, та антропоцентриською, згідно з якою сферою існування інформації є суспільство і людська свідомість.

Термінологічний аналіз у дослідженні передбачав застосування теоретичної бази та категорійно-понятійного апарату кількох наук (філософії, кібернетики, інформатики, соціальної інформатики, інформаціології) і зумовив потребу визначення і уточнення суті феномена соціальної інформації та окремих термінів видів соціальної інформації відповідно до

об'єкта і предмета дослідження в педагогічному та управлінському аспектах, що стало можливим завдяки опрацюванню відповідної літератури.

Семантичний аналіз терміна «інформація» дозволяє зрозуміти, що воно є базовим, а похідними є такі категорії, як: види інформації, інформаційне забезпечення, інформаційна система, інформаційна управлінська система, зміст інформації, джерела інформації, інформаційні процеси та інші. Вивчення похідних понять дослідження слугує науковим підґрунтям подальшого аналізу їх змісту, структури та взаємозв'язку з базовим. Отже, зазначені поняття утворюють понятійно-термінологічне коло проблематики дослідження. Характеристика сутності базових і похідних понять, які стосуються проблеми дослідження, сприяють науковому осмисленню проблеми інформатизації управління освітою, зокрема визначенню загального й особливого у змісті та структурі системи інформаційного забезпечення управління ЗНЗ, виявленню принципів її функціонування, основи і технології її побудови.

Дослідження показало, що інформація як загальнонауковий феномен і субстрат інформаційних процесів і систем діяльності в ЗНЗ потребує розгляду не тільки педагогічної інформації, яка є найбільш дослідженою у педагогіці та внутрішньошкільному управлінні, а й соціальної інформації. Сутність поняття «соціальна інформація» вчені багатьох галузей науки визначають через різні властивості матерії, її зміст (семантичний), ціннісний (аксіологічний), діяльнісний, управлінський, прагматичні аспекти.

У процесі дослідження нами уточнено сутність терміна «соціальна інформація» з позицій системного, гностичного й функціонального наукових підходів як складового елементу більш широкого за змістом поняття «соціальне середовище». «Соціальна інформація» утворює систему різнорівневого знання, що характеризує Всесвіт, політичні, економічні, культурологічні, соціальні, правові (енергетично-речовинні, комунікаційно-інформаційні, духовні, демографічні, освітні) та інші процеси, які відбуваються в суспільстві, соціальних інституціях, установах, підприємствах, загальноосвітніх навчальних закладах, а також – інтереси, прагнення, думки, цінності людей.

Застосування термінологічного аналізу дозволило з'ясувати, що соціальна інформація представляє основну таксономічну надвидову категорію, охоплює багато видів інформації, які відображають сферу та спосіб її створення, зміст і забезпечують реалізацію певного виду діяльності людей, та є щодо них родовою, а типи соціальної інформації відносно неї є видами. Джерелами створення й накопичення інформації є соціальне середовище, що оточує людину, забезпечує соціальні, матеріальні та духовні умови її існування, формування й діяльності.

Дослідження феномена соціальної інформації свідчить, що її зміст змінювався і був детермінований соціальною практикою, логікою розвитку філософії, соціології, інформатики і, нарешті, тими змінами в науці і постіндустріальному суспільстві, які відбулися та зумовили виокремлення міждисциплінарного напрямку самостійної науки – соціальної інформатики.

Застосування синергетичного підходу дозволило з'ясувати, що генеза феномена соціальної інформації має власну логіку самоорганізації через багатоманітність її видів; соціальна інформація, що циркулює у сфері освіти і ЗНЗ, є гетерогенною, складається з різних її видів – інформаційних потоків у організаційній структурі системи управління ЗНЗ, які відповідно до об'єкта дослідження ми класифікували та розкрили їх сутність.

У контексті даного дослідження розкрито зміст правової, наукової, фінансової, економічної, адміністративної, освітньої, соціально-педагогічної, управлінської, інформації в загальноосвітньому навчальному закладі та виявлено джерела їх створення. Обґрунтовано модель джерел інформації органів державної й виконавчої (центральної і місцевої) влади, місцевого та регіонального самоврядування, яка є правовою за змістом і представлена сукупністю таких підвидів, як: законодавчо-правова, директивно-нормативна та нормативно-правова – і є зовнішньою щодо ЗНЗ і колегіуму.

Аналіз літератури та досліджень з даного аспекту проблеми свідчить, що у них переважно висвітлені різні авторські класифікації педагогічної інформації у внутрішкільній системі інформації, які не є альтернативними, а є відображенням поліструктурності пізнання дослідників. Вони були обумовлені перш за все замовленням педагогічної практики і загальним розвитком теорії внутрішньошкільного управління як складової педагогічної науки.

Дослідженням встановлено, що класифікація педагогічної інформації проводилася з метою відбору її якісних характеристик без розкриття зв'язків між ними. Отже, спираючись на історико-структурний аналіз педагогічних праць вітчизняних і зарубіжних учених, з'ясовано, що суть, характерні ознаки, класифікаційні основи різних видів соціальної інформації, що циркулює у ЗНЗ (колегіумі) як складовій сфері суспільства, лише аспектно висвітлені з урахуванням нашого предмета дослідження у філософії інформаційної цивілізації (Р. Х. Абдеев); соціальній філософії (В. П. Андрущенко, М. І. Горлач та ін.), кібернетиці (Н. Вінер, В. М. Глушков та ін.), соціології (В. Г. Афанасьєв, В. З. Коган, А. Д. Урсул та ін.), інформатиці (В. Ю. Биков, Ю. О. Дорошенко, М. І. Жалдак, Р. С. Гіляревський, К. К. Колін, А. В. Соколов, І. В. Соколова, А. І. Михайлов, Н. В. Морзе, А. І. Чорний та ін.), педагогіці (Г. В. Єльнікова, Л. Д. Квіртія, В. І. Маслов, В. С. Пikelьна, В. Ф. Петров, А. І. Шміте та ін.).

У науковий обіг введено дефініцію «соціально-педагогічна» інформація, що характеризує виводу приналежність до соціальної й наукової інформації та має характерні ознаки. Соціально-педагогічна інформація належить до специфічної, тобто такої, яка набуває значення в межах певної формальної соціальної групи та відображає практичну діяльність педагогічних і науково-педагогічних працівників. Її зміст має суто професійний характер і усвідомлюється суб'єктами як потреба мати вихідний матеріал для реалізації функціонально-посадових обов'язків і управлінських функцій, запропонованих внаслідок розподілу соціальних ролей

у педагогічному колективі з метою вироблення й прийняття науково обґрунтованих управлінських рішень у ході професійної діяльності.

Характерною ознакою специфічної інформації є імперативна її обов'язковість для всіх членів педагогічного колективу колегіуму незалежно від посадових сертифікатів та обов'язків. Термін «соціально-педагогічна інформація» у вузькому розумінні цього слова – це трансформована з інформаційного простору у внутрішнє педагогічне середовище соціальна інформація, а у широкому – сукупність знань, даних, повідомлень, відомостей, що передаються у часі й просторі, про педагогічні й управлінські об'єкти, процеси, явища в колегіумі, ЗНЗ, взаємодію об'єктів, науково обґрунтований педагогічний досвід, інновації, технології та зовнішнє соціальне середовище, необхідні для пізнання й управління. Таким чином, соціально-педагогічна інформація є специфічною формою взаємозв'язку структурних компонентів загальноосвітнього навчального закладу як системи і формою її взаємодії з навколишнім соціальним середовищем. Першоджерелами соціально-педагогічної інформації є суспільство, різні сфери суспільного життя, установи й загальноосвітні навчальні заклади, соціальні інститути. Джерелами створення і споживачами різних видів інформації у ЗНЗ і колегіумі, зокрема, є суб'єкти управління, НВП та працівники служб закладу.

Керівниками закладів і суб'єктами НВП у процесі професійної діяльності використовуються всі види інформації разом (або окремо) у різноманітних поєднаннях і часових проміжках для розв'язання стратегічних, тактичних і оперативних завдань та ситуацій.

Класифікація та системне структурування інформаційних потоків у організаційній структурі управління колегіумом детермінували формулювання такої задачі управління як отримання, фіксація, аналіз, передача та використання інформації, реалізації інформаційних процесів із застосування засобів ІКТ, що потребує розв'язання та її врахування під час побудови системи інформаційного забезпечення управління колегіумом.

Література до 2-го розділу

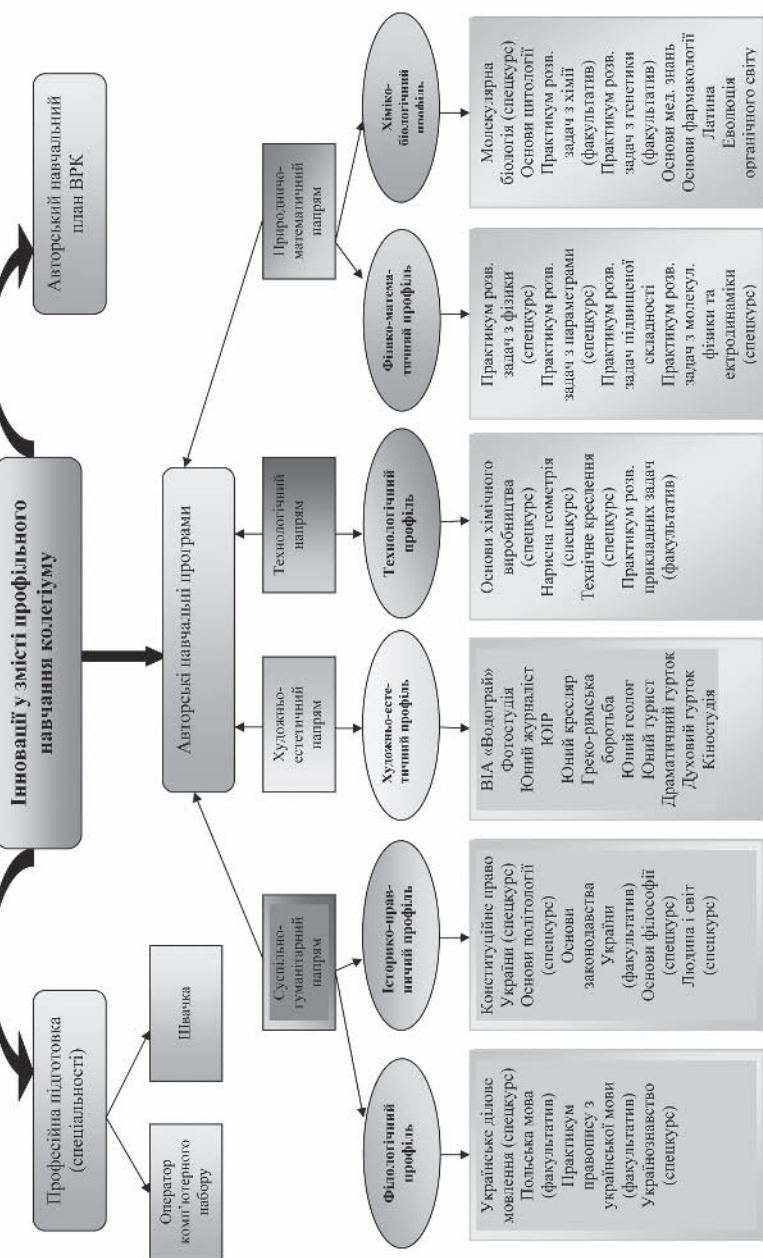
1. Абдеев Р. Ф. Философия информационной цивилизации / Р. Ф. Абдеев. – М. : Владос, 1994. – 346 с.
2. Англо-український тлумачний словник з обчислювальної техніки, Інтернету і програмування. – 2-е вид. – К. : Вид. дім «СофтПрес», 2006. – 824 с.
3. Андрущенко В. П. Сучасна соціальна філософія : курс лекцій / В. П. Андрущенко, М. І. Михальченко. – К. : Генеза, 1996. – 368 с.
4. Артамонов Г. Т. Законы модели прагматической информации / Г. Т. Артамонов // НТИ. Сер. 2. – 1986. – № 4. – С. 1–4.
5. Афанасьев В. Г. Научное управление обществом / В. Г. Афанасьев. – М. : Политиздат, 1973. – 390 с.

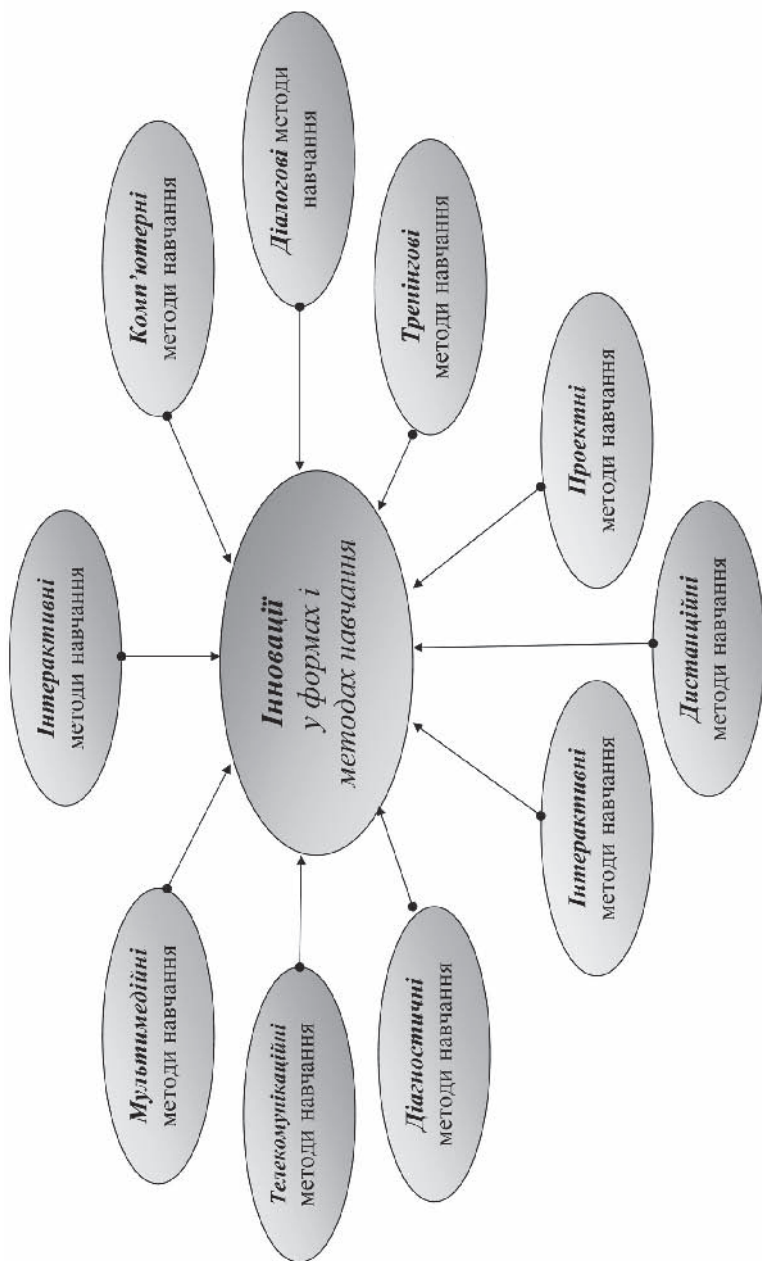
6. Афанасьев В. Г. Системность и общество / В. Г. Афанасьев. – М. : Политиздат, 1980. – 368 с.
7. Афанасьев В. Г. Социальная информация и управление обществом / В. Г. Афанасьев. – М., 1975. – 408 с.
8. Афанасьев В. Г. Социальная информация: некоторые методологические аспекты / В. Г. Афанасьев, А. Д. Урсул // Вопр. философии. – 1974. – № 10. – С. 64–70.
9. Васильев В. В. Информационное обеспечение управления общеобразовательной школой : моногр. / В. В. Васильев. – Воронеж : Изд-во ВУ, 1990. – 139с.
10. Вдовиченко Р. П. Система організаційно-педагогічної діяльності міського управління освіти з підвищення компетентності керівників загальноосвітніх навчальних закладів : моногр. / Р. П. Вдовиченко, Л. М. Калініна, В. Д. Чайка ; за ред. Л. М. Калініної. – К. ; Миколаїв : Вид-во «Іліон», 2007. – 528 с.
11. Вербицкая Н. О. Учебный процесс: информация, анализ, управление / Н. О. Вербицкая, В. Ю. Бодряков. – М. : Сентябрь, 1998. – 128 с.
12. Винер Н. Кибернетика / Н. Винер. – М. : Сов. радио, 1958. – 215 с.
13. Внутришкольное управление: вопросы теории и практики : моногр. / под ред. Т. И. Шамовой. – М. : Педагогика, 1991. – 192 с.
14. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 373 с.
15. Документоведение и документационное обеспечение управления [Электронный ресурс] – Режим доступа : URL:<http://www.sc.imis.ru/include/didou.htm>. – Загл. с экрана.
16. Документоведение и документационное обеспечение управления [Электронный ресурс]. – Режим доступа : URL:<http://nib.cnt.ru/ekdokved.htm>.; URL:<http://vugu.lugansk.ua/spec1.htm>. – Загл. с экрана.
17. Електронна бібліотека з питань економіки, менеджменту та маркетингу. Навчальні й методичні посібники, наукові монографії, статті, огляди, стандарти, інструкції тощо. Тематичні посилання. Форум [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL: <http://www.aup.ru>. – Загол. з екрану.
18. Електронна бібліотека комп'ютерної документації. Архів книжок і статей: програмування, Інтернет-технології, операційні системи, захист, база даних. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://infocity.kiev.ua>. InfoCity. – Загол. з екрану.
19. Енциклопедія бізнесмена, економіста, менеджера / за ред. Р. Дяківа. – К. : Міжнародна Економічна Фундація, 2000. – С. 207, 279, 599–600.
20. Єльнікова Г. В. Наукові основи розвитку управління загальною середньою освітою в регіоні / Г. В. Єльнікова. – Х. : Крок, 1999. – 303 с.
21. Закон України «Про загальну середню освіту» // Інформ. зб. М-ва освіти України. – 1999. – № 15. – С. 7–12.
22. Закон України «Про інформацію» // Відом. Верховної Ради – 1992. – № 48. – ст. 650.
23. Закон України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» // Уряд. кур'єр. – 2007. – № 6. – С. 2–4.
24. Законодавство України у сфері інноваційної діяльності // Зб. законодавчих актів : офіц. вид-ня / Верховна Рада України. – К. : Парламентське вид-во, 2007. – 152 с.

25. Калініна Л. М. Оцінювання діяльності вчителів ліцею / Л. М. Калініна // *Матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф. «Стратегія управління закладами освіти в умовах формування інформаційного суспільства»*, 16–18 жовт. 2003 р. – Херсон : ХДУ, 2003. – С. 68–73.
26. Калініна Л. М. Соціально-педагогічна інформація в управлінні закладами освіти / Л. М. Калініна // *Вересень*. – 2001. – № 4 (18). – С. 83–88.
27. Калініна Л. М. Види соціальної інформації в процесі управління загальноосвітнім навчальним закладом / Л. М. Калініна // *Наук. зап. Тернопіль. нац. пед. ун-ту ім. В. Гнатюка. Сер. Педагогіка*. – 2007. – № 6. – С. 165 – 167.
28. Калініна Л. М. Використання інформаційних ресурсів комп'ютерної мережі Інтернет в управлінській діяльності керівника закладу / Л. М. Калініна // *Освіта і упр.* – 2003. – Т. 6, № 3. – С. 23 – 28.
29. Калініна Л. М. Засади соціально-педагогічної інформації / Л. М. Калініна // *Освіта і упр.* – 1999 (2001). – Т. 3, № 4. – С. 19 – 27.
30. Калініна Л. М. Звіт за результатами передпроектного базового дослідження: Атестація середніх закладів освіти в Україні : [«Державний контроль за управлінням та якістю навчання в середніх закладах освіти в Україні»], (верес. 1997–берез. 1998) / [Л. М. Калініна, Д. І. Дейкун, Г. В. Єльнікова та ін.]. – К. : Британська Рада, 1998. – 65 с.
31. Калініна Л. М. Зміст і види правової інформації в управлінні загальноосвітнім навчальним закладом / Л. М. Калініна // *Нова пед. думка*. – 2008. – № 1. – С. 12–16.
32. Калініна Л. М. Інформатизація управління закладами освіти / Л. М. Калініна // *Нова пед. думка*. – 2002. – № 3/4. – С. 238–246.
33. Калініна Л. М. Інформатизація управління соціально-педагогічними системами / Л. М. Калініна // *Освіта і упр.* – 2002. – Т. 5, № 3. – С. 55–63.
34. Калініна Л. М. Інформація: суть і специфіка / Л. М. Калініна // *Комп'ютер у шк. та сім'ї*. – 2002. – № 3. – С. 13–17.
35. Калініна Л. М. Робочий зошит з етики ділового спілкування / Л. М. Калініна, В. П. Лавринчук. – Бровари : ЕТУ, 2007. – 104 с.
36. Калініна Л. М. Система інформаційного забезпечення управління загальноосвітнім навчальним закладом : моногр. / Л. М. Калініна. – К. : Айлант, 2005. – 275 с.
37. Калініна Л. М. Соціально-педагогічна інформація як основа ефективного управління навчальним закладом / Л. М. Калініна // *Вересень*. – 2001. – № 1 (15). – С. 27–34.
38. Калініна Л. М. Соціально-педагогічна інформація: суть, характерні ознаки та її роль в управлінні школою / Л. М. Калініна // *Дир. шк.: Україна*. – 1999. – № 3. – С. 9–13.
39. Калініна Л. М. Теоретичні засади соціально-педагогічної інформації / Л. М. Калініна, М. П. Легкий // *Школа на рубежі століть: управлінський аспект : наук.-метод. посіб.* / редкол. Л. М. Калініна, М. П. Лукашевич [та ін.]. – К. : ПП Компанія «Актуальна освіта», 2000. – С. 115–138.
40. Калініна Л. М. Теорія і практика функціонування обласного ліцею інтернатного типу : наук.-метод. посіб. / Л. М. Калініна, Н. В. Кнорр, М. І. Рябуха. – К. ; Херсон : Айлант, 2004. – 304 с.
41. Коган В. З. Человек в потоке информации / В. З. Коган. – Новосибирск : Изд-во «Наука», 1981. – 176 с.

42. Конаржевский Ю. А. Пути совершенствования управления школой / Ю. А. Конаржевский, В. П. Баймаковский. — Челябинск : Южно-Уральское кн. изд., 1972. — 116 с.
43. Мінченко А. В. Правова інформатика. Інформація і інформаційне забезпечення правоохоронних органів : навч. посіб. / А. В. Мінченко, О. Р. Галас. — К. : Арістей, 2003. — 436 с.
44. Національна доктрина розвитку освіти // Освіта України. — 2002. — 23 квіт. (№ 33). — С. 4.
45. Павлютенков Є. М. Рабочая книга руководителя школы / Є. М. Павлютенков, В. В. Крижко. — Запорожье : ЗОП УУУ, 1993. — 99 с.
46. Педагогічна і психологічна науки в Україні : зб. наук. пр. до 15-річчя АПН України : в 5 т. — К. : Пед. думка, 2007.
Т.1: Теорія та історія педагогіки. — 360 с. — С. 11–35, С. 109–118.
Т.2: Дидактика, методика, інформаційні технології. — 368 с.
Т.3. Психологія, вікова фізіологія та дефектологія. — 375 с.
Т.4: Педагогіка і психологія вищої школи. — 440 с.
Т.5: Неперервна професійна освіта теорія практика. — 360 с.
47. Ровенский З. Машина и мысль / З. Ровенский, А. Уемов, Е. Уемова. — М., 1960. — 187 с.
48. Садовников В. И. Потоки информации в системе управления / В. И. Садовников, В. Л. Епштейн. — М. : Энергия, 1982. — 240 с.
49. Севрук А. И. Информационное обеспечение управления качеством общего среднего образования: дис. ... доктора пед.наук : 13.00.01 / Александр Иванович Севрук. — Тюмень, 2005. — 264 с.
50. Середня освіта в Україні: Нормативно-правове регулювання / за заг. ред. Л. М. Горбунової, В. О. Огнев'юка. — К. : Форум, 2006. — 1373 с.
51. Суханов А. П. Информация и человек / А. П. Суханов. — М., 1980. — 27 с.
52. Тезисы III республиканской научно-практической конференции по совершенствованию управления и внедрения НОТ в систему народного образования. — Рига, 1986. — 43 с.
53. Третьяков П. И. Управление школой по результатам : практика педагогического менеджмента / П. И. Третьяков. — М. : Нов. шк., 1997.— 228 с.
54. Управление народным образованием в районе (городе) / под ред. М. И. Кондакова, М. Л. Портного, П. В. Худоминского. — М, 1981. — 192 с.
55. Урсул А. Д. Информация: методологические аспекты / А. Д. Урсул. — М. : Наука, 1971. — 295 с.
56. Урсул А. Д. Проблемы информации в современной науке: философские очерки / А. Д. Урсул. — М., 1975 — 226 с.
57. Урсул А. Д. На пути к устойчивому развитию цивилизации: информационные факторы / А. Д. Урсул, Т. А. Урсул // Информ. общество. — 1997. — № 2/3. — С. 20–25.
58. Урсул А. Д. Социальная информатика : две концепции развития / А. Д. Урсул // НТИ. Сер. 1. — 1990. — № 1. — С. 2–8.
59. Урсул А. Д. Проблема информации и информатизации общества / А. Д. Урсул // НТИ. Сер. 2. — 1991. — № 6. — С. 1–8.

ІННОВАЦІЇ ВПРОВАДЖЕНІ В ПРОФІЛЬНИХ КЛАСАХ КОЛЕГІУМУ

СПІВПРАЦЯ У ВПРОВАДЖЕННІ ІННОВАЦІЙНИХ ЗМІН В НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИЙ ПРОЦЕС З КАФЕДРАМИ ТА ЛАБОРАТОРІЯМИ ВУЗІВ ТА ІНСТИТУТОМ ПЕДАГОГІКИ АПН УКРАЇНИ

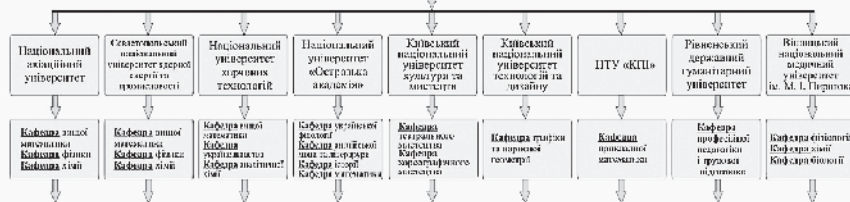
Функціонування довузівської підготовки ВНЗ на базі Володимирецького районного колегіуму

Наприси діяльності і довузівської підготовки ВНЗ

- підготовка до комплексного психологічного опитування;
- підвищення рівня підготовки студентів для вступу до ВНЗ;
- подальше вивчення ряду навчальних дисциплін;
- допрофесійна підготовка старшокласників.

ВУЗи

у складі укладеної угоди про співпрацю

Форми співпраці кафедр ВНЗ

- робота заперських навчальних програм підготовки до ЗНО;
- олімпіади;
- навчальні заняття ВНЗ (он-лайн);
- робота заперських кафедр;
- курсові (on-line, інваріанти для поглибленого опитування);
- професійні олімпіади.

Довузівська підготовка колегіуму

